BADESCU IOSIF BADESCU MARIA
LIMBA ROMÂNĂ

- VOCABULAR ŞI FONETICĂ (NOŢIUNI TEORETICE)
- EXERCIŢII (VOCABULAR, FONETICĂ) REZOLVATE
- TESTE TIP GRILĂ (VOCABULAR, FONETICĂ) CU RĂSPUNSURI

Capitolul 1

Cuvântul. Structura cuvântului.
Sensul cuvintelor. Familia de cuvinte

1.1. Cuvântul

1.1.1. Formă. Conţinut

Ca unitate de bază a vocabularului, **cuvântul** reprezintă un sunet sau o îmbinare de sunete, care se redă în scris printr-o literă sau un grup de litere (formă) şi la care se asociază un anumit înţeles (sens).
Orice cuvânt are:
o formă (totalitatea sunetelor din care este alcătuit) şi
un înţeles, un sens, un conţinut ("fotografia" pe care vorbitorul şi-o formează în memorie la pronunţarea unui cuvânt).

cuvântul	forma	Conţinutul
cep	c, e, p	1. Dop de plută cu care se astupă gaura unui butoi
		2. Porţiune din tulpina unui portaltoi
		3. Fusul arborelui de la o moară ţărănească cu apă
		4. Capătul filetat al unei ţevi
cerb	c,e,r,b	1. Mamifer rumegător de pădure, de talie mare, cu coarne ramificate, cu coadă scurtă.

1. 2. Structura cuvântului

Cuvintele pot fi alcătuite din:

prefix	rădăcină	sufix	cuvânt derivat
stră-	bun	----	**stră**bun
----	bun	**- ic**	bun**ic**
ne-	bun	----	**ne**bun
stră-	bun	**-ic**	**stră**bun**ic**

sau:

prefix	temă lexicală(prefix+rădăcină)	temă lexicală (rădăcină+sufix)	sufix	cuvânt derivat
în-(îm-)		(pădur + -i)	**-re**	**îm**pădurir**e**
dez-	ră(s) - + suci	--	**- re**	**dezră**sucir**e**
dez-	ră(s) - + suci	--	--	**dezră**suci

În exemplele de mai sus, rădăcină = radical.

Forma reprezintă latura materială a cuvântului, adică **fonemele**, grupate în silabe şi puse sub un accent, şi **morfemele** diferenţiate în: **rădăcină, afixe** şi **desinenţe**. Menţionăm că, după cum există cuvinte care nu poartă accent, tot aşa sunt şi cuvinte (prepoziţii, conjuncţii, adverbe, interjecţii etc.) care nu conţin morfeme gramaticale, fiind constituite numai din rădăcină.

1.2.1. Radical/Rădăcină

Radicalul (rădăcina) este elementul comun care se găseşte la cuvintele care formează o familie de cuvinte (familie lexilală). El poate fi identic sau nu cu nu cu un cuvânt de bază:

	radical	cuvânt de bază
păduros	**pădur-**	pădure
bunătate	**bun**	bun
ierboasă	**ierb-**	iarbă
înflorire	**flor-**	floare

1.2.2. Prefix

Prefixul este sunetul sau sunetele care se aşază înaintea radicalului pentru a forma cuvinte noi:
re- + începe = ***re***începe, ***con-*** + frate = ***con***frate,
des- + fereca = ***des***fereca, ***pre-*** + simți = ***pre***simți.

1.2.3. Sufix

Sufixul lexical este sunetul sau sunetele care se aşază după radicale pentru a forma cuvinte noi:
covor + ***-aş*** = covor***aş***, pită + ***-ar*** = pit***ar***,
scaun + ***-el*** = scăun***el***, floare + ***-icea*** = flor***icea***

Toate cuvintele de mai sus, formate cu ajutorul sufixelor şi/sau al prefixelor, se numesc **cuvinte derivate**.
Partea cuvântului care rămâne neschimbată în flexiune se numeşte **temă**.
Tema lexicală poate fi alcătuită din rădăcină plus un sufix sau un prefix la care se adaugă un alt sufix sau prefix.

stră-* + *luci + -re = ***străluci***re   stră- **+ *luci* + *-re*** = stră***lucire***
prefix + radical   radical + sufix
temă   ***temă***

1.2.4. Desinență

Sunetul sau grupul de sunete (morfemele) de la sfârşitul cuvintelor, folosite pentru a arăta diferitele categorii gramaticale (genul, numărul, persoana) se numeşte **desinență**.
creezi = cre + -ez + ***-i*** (cre = rădăcină, -ez = sufix gramatical, ***-i*** = desinență de persoana a II-a singular
La substantivul "elev***ă***" – desinența ***-ă*** marchează atât singularul, opunându-se pluralului (eleve), cât şi cazul nominativ/acuzativ, în opoziție cu genitiv/dativ (unei eleve).
În "o temă complicat***ă***", desinența ***-ă*** a adjectivului "complicat***ă***" exprimă genul feminin, numărul singular, cazul nominativ/acuzativ.
La substantive şi adjective, genul şi numărul sunt marcate prin desinențe: prun/prun***i***, socru/socr***i***, elev*ă*/elev***e***, tren/tren***uri***, caiet/caiet***e***; anormal/anormal**ă** /anormal***i***/anormal***e***, cafeniu/cafeni***e***/cafeni***i***.
La verbe, desinențele adăugate la tema verbelor precizează persoana şi numărul:
- la indicativ prezent: cânt, cânț***i***, cânt***ă***, cânt***ăm***, cântaț***i***, cânt***ă***: ***-0*, *-i*, *-ă*, *-(ă)m*, *-(a)ți*, *-ă***;
-la indicativ imperfect: cânta***m***, cânta***i***, cânta, cânta***m***, cânta***ți***, cânta***u***: ***-m*, *-i*, *-0*, *-m*, *-ți*, *-u***;
- la indicativ perfect simplu: cânta***i***, cânta***şi***, cântă, cânta***răm***, cânta***răți***, cânta***ră***: ***-i*, *-şi*, *-0*, *-răm*, *-răți*, *-ră*** etc.

1.3. Sensul cuvintelor

1.3.1. Sens propriu şi sens figurat

Aşa cum am mai amintit, cuvintele au o formă (înveliş sonor) şi un sens sau mai multe sensuri (cuvinte polisemantice).
Sensul obişnuit, folosit curent, care trezeşte în mintea cititorului imaginea reală a unui obiect, acțiune, însuşire se numeşte **sens propriu (denotativ)**. Acest sens este primul explicat într-un dicționar, fiind format din sensul de bază şi unul sau mai multe sensuri secundare.
Sensul mai puțin obişnuit al cuvintelor, care trezeşte în mintea cititorilor o altă imagine, acțiune, însuşire decât cea obişnuită, dând naştere figurilor de stil (metaforă, metonimie, sinecdocă, hiperbolă etc.), se numeşte **sens figurat (conotativ)**. Acesta apare mai ales în operele literare.
Este rece apa de la ***izvor***. (sens propriu)
Informația este din ***izvor*** sigur. (sens figurat - metaforă)
Sala de conferințe era arhiplină. (sens propriu)
Toată ***sala*** l-a aplaudat în picioare. (sens figurat - metonimie)
Coşarul se plimbă pe ***acoperiş***. (sens propriu)
Fiind tineri, cu greu şi-au găsit un ***acoperiş***. (sens figurat - sinecdocă)
A observat în supă ***un fir de păr*** negru şi lung. (sens propriu)
Fericirea lui atârnă **de *un fir de păr***. (sens figurat - hiperbolă)

1.3.2. Sens fundamental şi sens secundar

Dintre sensurile pe care le are un cuvânt, unul este mai cunoscut şi se numeşte ***de bază*, *fundamental***, iar celelalte sunt *sensuri* ***secundare*, *sensuri derivate*.**
Maşina nu intră pe ***poarta*** casei. (sens propriu, fundamental)

Mingea nu a vrut să intre în ***poartă***. - la fotbal (sens propriu, secundar)
S-a speriat şi ***inima*** îi bătea cu putere. (sens propriu, fundamental)
Ciprian şi-a cumpărat o casă în ***inima*** orasului. (sens propriu, secundar)
Sabia lui Ştefan cel Mare este la turci. (sens propriu, fundamental)
Duşmanii au trecut țara prin foc şi ***sabie***. (sens propriu, secundar)
Fiecare om are două ***brațe.*** (sens propriu, fundamental)
Brațele Dunării sunt raiul păsărelelor. (sens propriu, secundar)

1.3.3. Cuvinte monosemantice şi cuvinte polisemantice

Cuvintele monosemantice sunt cuvintele care au un singur sens. Ele aparţin, în general, limbajului tehnic şi ştiinţific. Pentru specialiştii respectivi, acest lucru este avantajos, deoarece pot denumi, fără echivoc, lucrurile, stările etc. pe care le studiază.
atelă, atom, infarct, carburator, dializă, bisturiu, neon, radio, filament
Cuvintele polisemantice sunt cuvintele care au mai multe sensuri. Această însuşire a unui cuvânt de a avea mai multe sensuri se numeşte **polisemie** sau **polisemantism**. Între sensurile unui cuvânt polisemantic se pot stabili mai multe relații, care ajută la diferențierea cuvintelor polisemantice de omonime şi anume: cuvintele polisemantice au un sens de bază (originar, principal), pe care cuvântul l-a avut de la început, şi mai multe sensuri secundare, derivate, formate de la sensul de bază.

a bate

a lovi, a izbi: Mama sa îl ***bate*** ori de câte ori greşeşte.
a face o mişcare regulată: Ceasul ***bate*** miezul nopții.
a trimite un proiectil: Pistolul ***bate*** cincizeci de metri.
a critica: Nu-l mai ***bate*** cu vorba.
a sufla (despre vânt): Crivățul ***bate*** dinspre răsărit.
a cădea (despre ploaie): Ploaia ***bate*** necontenit în geamuri.
a învinge: I-am ***bătut*** pe toți la şah.

a veni

a sosi: Maşina ***vine*** spre noi cu viteză mare.
a succede: Joi *vine* după miercuri.
a-şi avea originea: Bunicii lui *vin* din tătari.
a ajunge: Apa îi ***vine*** până la umeri.
a se potrivi (despre haine): Sacoul acesta îi ***vine*** bine.
a se produce, a se întâmpla: Accidentul ***a venit*** la apusul soarelui.
Sensurile cuvintelor polisemantice se găsesc în dicționare la acelaşi articol, iar omonimele sunt înregistrate în articole diferite.

1.3.4. Omonime

masă(1) --------------------omonime----- -------------------- **masă (2)**

polisemie
S1 = mulțime compactă de oameni
S2 = îngrămădire de elemente care alcătuiesc un singur tot
S3 = cantitate de materie a unui corp
S4 = totalitatea creditelor sau datoriilor unui falit

polisemie
S1 = mobilă
S2 = nume dat unor obiecte care seamănă între ele
S3 = mâncare, bucate
S4 = plantă erbacee (masa raiului)

Omonimele sunt cuvintele care au aceeaşi formă, dar diferă între ele prin înțeles.

anticar (1) – antitanc | **anticar** (2) – persoană care vinde cărți vechi
bar (1) – unitate de măsură | **bar** (2) – local unde se vând băuturi
lac (1) – întindere de apă | **lac** (2) – soluție aplicată pe o suprafață
păli (1) – a se izbi | **păli** (2) – a deveni palid, a se stinge

Există mai multe tipuri de omonime:
- ***omonime totale*** (omonimia se păstrează şi în flexiune; au origini diferite):

ban (1), ***-i*** (a suta parte dintr-un leu)	***ban*** (2), ***- i*** (dregător în Evul Mediu)
leu (1), ***-i*** (monedă națională)	***leu*** (2), **- i** (animal)
bancă (1), ***-i*** (întreprindere financiară)	***bancă*** (2), ***- i*** (scaun lung)
liliac (1), ***-i*** (arbust)	***liliac*** (2), ***-i*** (animal mamifer)

- ***omonime parțiale*** (omonimia nu se păstrează în flexiune):

lin (1), ***- i*** (specie de peşte)	***lin*** (2), ***-uri*** (vas de stors struguri)	***lin*** (3), ***-ă, -i, -e*** (domol, liniştit, potolit)
somn (1), ***- i*** (specie de peşte)	***somn*** *(2)*, ***-uri*** (stare fiziologică de repaus)	-

- ***omonime morfologice*** (forme flexionare identice ale aceluiaşi cuvânt):

(nişte) ***case*** = nominativ/acuzativ, plural
(unei) ***case*** = genitiv/dativ, singular
(unor) ***case*** = genitiv/dativ, plural

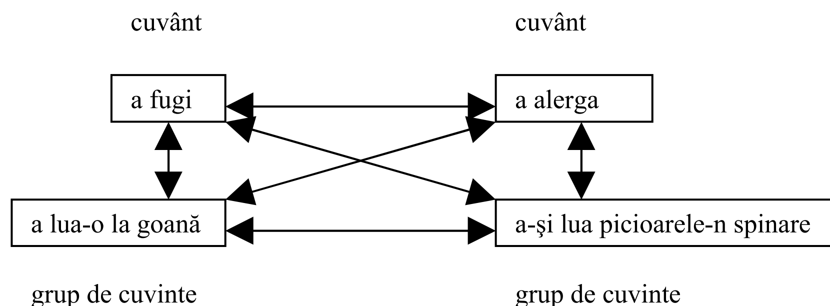
- ***omonime lexico-gramaticale*** (părți de vorbire diferite):

mare (1) – substantiv	***mare*** (2) – adjectiv	
nouă (1) – pronume	***nouă*** (2) – adjectiv	***nouă*** (3) – numeral

Omonimele nu trebuie confundate cu ***omofonele*** (cuvinte care se pronunță la fel, dar sunt scrise diferit) şi nici cu ***omografele*** (cuvinte care se scriu la fel, dar se pronunță diferit).
Nu a învățat ***defel***. Ovidiu este ***de fel*** din Almăj. **(*omofone*)**
Şi-a cheltuit toate ***parálele***. Evoluează la ***paraléle***. **(*omografe*)**
În concluzie, putem spune că ***omonimele*** trebuie să fie ***omofone*** (să se pronunțe la fel) şi ***omografe*** (să se scrie la fel).

1.3.5. Sinonimele

Sinonimele sunt cuvinte cu formă diferită şi înțeles identic sau foarte asemănător.
a vorbi - a cuvânta; amic - prieten; casă - locuință; pământesc - teluric; orăşenesc - citadin.
Mai multe sinonime ale aceluiaşi cuvânt formează o **serie sinonimică (*<u>mincinos</u>* = *perfid, fățarnic, ipocrit, prefăcut, şiret, viclean, fariseu. trombonist, duplicitar, fals*** etc.).
Relația de sinonimie se poate stabili între:
- două cuvinte: ***a divide - a segmenta***;
- un cuvânt şi o expresie: ***a se rostogoli - a se da de-a dura***;
- două expresii: ***a-i închide gura - a-i pieri sonorul.***

După sensul pe care îl exprimă, două sau mai multe sinonime pot fi:
- **totale** (corespund în toată sfera sensurilor lor): ***natriu - sodiu, smalț – email, kaliu - potasiu, vocabular - lexic***;
- **parțiale** (corespund numai într-unul sau în câteva dintre sensurile lor): ***scrisoare - carte, casă - clădire, a se veseli - a râde***;
- **aproximative** (când un sinonim sau o expresie sinonimică reprezintă sensul metaforic al unui cuvânt uzual): ***stropi mari de apă - bulgări fluizi, iubire - arşiță***.

1.3.6. Antonimele

Antonimele sunt cuvintele care au formă diferită şi înțeles opus **(*bun ≠ rău, mic ≠ mare, drept ≠ stâng, drept ≠ strâmb, a pleca ≠ a veni, aproape ≠ departe, întrebare ≠ răspuns*).**
Antonimia poate fi realizată:
- **printr-un cuvânt**: *gros ≠ subțire, aici ≠ acolo, bătrân ≠ tânăr, a merge ≠ a sta;*
- **printr-o expresie**: *a ascunde ≠ a da pe față, a opri ≠ a da drumul, a dormi ≠ a fi treaz, a sta ≠ a lua-o la goană* etc.
- **cu ajutorul prefixelor**:

- i-, in, (im-): moral **≠ *i***moral, material **≠ *i***material, matur **≠ *i***matur egal **≠ *in***egal, discret **≠ *in***discret, exact **≠ *in***exact, just **≠ *in***just, ofensiv **≠ *in***ofensiv etc.

- des-(dez-): a fereca **≠** a ***des***fereca, a îndoi **≠** a ***dez***doi, a goli **≠** a ***dez***goli, gust **≠ *dez***gust etc.

1.3.7. Paronimele

Paronimele sunt cuvintele cu formă apropiată şi cu înţeles diferit (***oral*** - prin grai viu / ***orar*** - program pe ore).
Paronimele se pot distinge:
- **în funcţie de numărul fonemelor divergente:**

- un fonem: a ev***o***lua/a ev***a***lua, anua***l***/anua***r***, alin***i***at/alin***e***at, a ***e***migra/a ***i***migra;
- **mai multe foneme divergente**: conces***ie***/concesi***une***, for***tui***t/for***ţa***t, voi***ală***/învoi***re***;
- **în funcţie de sufixe**: famili***ar***/famili***al***, aventur***ist***/aventur***os***, staţi***e***/staţi***une***.

Cele mai multe paronime sunt neologice şi de aceea unii vorbitorii le confundă, punând termenul mai cunoscut în locul celui mai puţin cunoscut. Acest fenomen poartă numele de **atracţie paronimică**. Pentru a elimina acest inconvenient se recomandă folosirea dicţionarelor.

1.3.8. Pleonasmul

Pleonasmul este o greşeală de exprimare, care constă în folosirea alăturată a unor cuvinte sau construcţii cu acelaşi înţeles (***a rezuma pe scurt, a avansa înainte, o scurtă alocuţiune, a colabora împreună, a coexista alături, a convieţui împreună*** etc.).

1.4. Familia lexicală (Familia de cuvinte)

Toate cuvintele înrudite ca sens şi alcătuite prin diverse procedee formative (derivare, compunere, schimbarea valorii gramaticale) de la acelaşi radical alcătuiesc o **familie lexicală (familie de cuvinte)**.

urmă	**a face**
a urma = urmă + -a	a reface = re- + face
urmare = a urma + -re	a răsface = răs- + face
a urmări = urmă + -(ă)ri	a preface = pre- + face
următor = a urma + -(ă)tor	a desface = des- + face
urmăritor = a urmări + -(i)tor	făcut = a face + -(u)t
urmărire = a urmări + -re	nefăcut = ne- + făcut
urmărit = a urmări + -it	refăcut = re- + făcut
urmuliţă = urmă + -uliţă	desfăcut = des- + făcut
urmuşoară = urmă + -uşoară	refacere = a reface + -re
urmuţă = urmă + -uţă	prefacere = a preface + -re

Capitolul 2

Structura vocabularului

2.1. Vocabularul

Totalitatea cuvintelor unei limbi formează **vocabularul** acelei limbi. Cuvintele nu sunt folosite în aceeaşi măsură de toţi vorbitorii şi pe toată aria lingvistică a ţării. Sunt cuvinte fără de care comunicarea ar fi imposibilă (apă, gură, soare,lapte, casă etc.) şi cuvinte mai rar întrebuinţate sau folosite numai de anumiţi vorbitori (bisturiu, laser, barabule, lovele, gastronomie etc.).

2.1. 1. Vocabularul fundamental

În funcţie de acest criteriu, din cele 120.000 de cuvinte, cât se estimează că are limba română, cam 1.500 sunt cunoscute de către toţi vorbitorii. Aceste cuvinte formează **vocabularul fundamental (vocabularul esenţial, fondul principal lexical, fondul lexical uzual etc.)** al limbii române. Ele se referă la realităţi fundamentale ale vieţii şi naturii, au o mare frecvenţă, o mare stabilitate şi o mare capacitate de compunere şi derivare, sunt polisemantice şi intră în locuţiuni şi expresii.
Cuvintele care constituie vocabularul fundamental sunt cele care denumesc:
- **părţi ale corpului omenesc**: picior, mână, ochi, frunte, genunchi;
- **grade de rudenie**: socru, fiică, cumnat, frate, soră;
- **animale, păsări, insecte cunoscute**: lup, oaie, vacă, cocoş, găină, raţă, ţânţar, muscă, fluture;
- **băuturi şi alimente de primă necesitate**: vin, lapte, apă, pâine, carne, brânză;
- **unelte şi obiecte casnice**: plug. grapă, ciocan, masă, pat, lopată;
- **culori, însuşiri**: alb, albastru, galben, cinstit, bun, trist;
- **acţiuni, stări**: a mânca, a cânta, a lucra, a exista, a fi, a se afla;
- **diviziuni ale timpului**: zi, noapte, dimineaţă, oră, vară;
- **corpuri cereşti**: soare, luceafăr, stele;

- **locul, timpul şi modul desfăşurării acţiunii**: acolo, aici, sus, ieri, acum, atunci, bine, rău, oricum.

Tot din **vocabularul fundamental** fac parte şi **instrumentele gramaticale**
(prepoziţii, conjuncţii, verbe auxiliare, articole), **numeralele până la zece** şi **pronumele.**
Aproximativ 60% din aceste cuvinte sunt de origine latină, iar restul de 40% sunt de alte origini.

2.1.2. Masa vocabularului

Masa vocabularului (vocabularul secundar) reprezintă partea cea mai numeroasă şi cea mai mobilă a vocabularului, incluzând celelalte cuvinte, care nu intră în vocabularul fundamental, şi cuprinde 90% din cuvintele limbii române.

Din masa vocabularului fac parte: **arhaismele, regionalismele, neologismele, elementele de jargon, elementele de argou, termenii tehnici şi termenii ştiinţifici**.

2.1.2.1. Arhaismele

Arhaismele sunt cuvintele care au ieşit din vocabularul activ al majorităţii vorbitorilor, sau chiar din limbă.
Ele sunt de mai multe feluri:

- **arhaisme lexicale** sunt cuvintele care au fost înlocuite de neologisme sau obiectele denumite de acestea au dispărut **(*ienicer*, *spahiu*, *polcovnic*, *hatman*, *flintă*, *iatagan*);**
- **arhaisme fonetice** sunt cuvintele la care învechită este pronunţarea: ***hiclean*** (viclean), ***îmbla*** (umbla), ***pre*** (pe), ***poporal*** (popular), ***împle*** (umple);
- **arhaisme gramaticale** sunt forme morfologice şi structuri sintactice învechite: ***lunge*** (lungi), ***inime*** (inimi), ***aceştii*** (aceştia), ***carii*** (care), ***rădăcine*** (rădăcini), ***greşale*** (greşeli);
- **arhaisme semantice (de sens*)*** sunt cuvintele care astăzi sunt folosite cu alt înţeles decât în trecut: ***mândru***: înţelept (sens vechi) - fudul, trufaş (sens nou), ***prost***: om simplu (sens vechi) - slab la minte (sens nou), ***divan***: consiliu (sens vechi) - canapea (sens nou).

2.1.2.2. Regionalismele

Regionalismele sunt cuvintele cu răspândire geografică limitată. Ele sunt cunoscute numai unei anumite regiuni.
Regionalismele sunt de mai multe feluri:

- **regionalisme lexicale: *crumpi***(cartofi), ***cufăr***(geamantan), ***sămădău*** (porcar), ***barabule*** (cartofi), ***perjă*** (specie de prună), **cucuruz** (porumb), ***păpuşoi*** (porumb);
- **regionalisme fonetice** sunt cuvinte la care doar pronunţarea este regională: ***bage*** (bade), ***frace*** (frate), ***gios*** (jos), ***deşti*** (degete), ***radaşină*** (rădăcină);
- **regionalisme gramaticale** sunt forme morfologice şi structuri sintactice specifice unei regiuni: ***o să vină***, ***am plătitără***, ***ele scrie***, ***au văzutără***.

2.1.2.3. Neologismele

Neologismele sunt cuvintele noi, împrumutate, în general, din alte limbi: ***colocviu***, ***monument***, ***steag***, ***penalti*** etc. (vezi şi 3.2.1)

2.1.2.4. Elementele de jargon

Elementele de jargon sunt cuvintele întrebuinţate de anumite categorii sociale cu scopul de a-i impresiona pe cei din jur: ***ceau*** (it. ciào), ***bonsoar*** (fr. bonsoir), ***bonjur*** (fr. bonjour) etc.

2.1.2.5. Elementele de argou

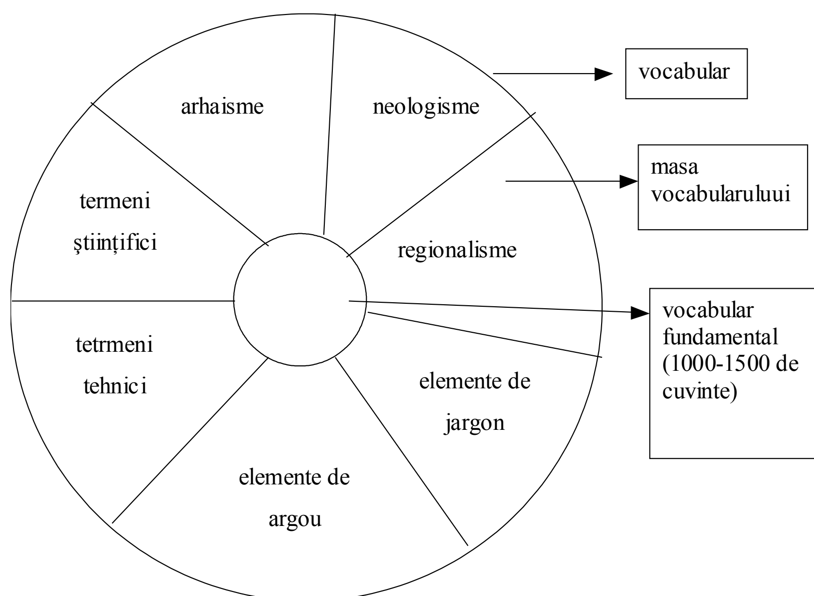
Elementele de argou sunt cuvintele inventate de anumite categorii sociale (hoţi, vagabonzi, elevi, studenţi, militari) pentru a nu fi înţeleşi de cei din jur: ***mititica*** (închisoarea), ***diriga*** (diriginta), ***a face blatul*** (a călători fără forme legale), *a **ciordi*** (a fura) etc.

2.1.2.6. Termenii tehnici

Termenii tehnici sunt cuvintele folosite în diferite domenii ale tehnicii: ***şasiu***, ***bujie***, ***frână de motor***, ***bielă***, ***teleportare***, ***rachetă***, ***microscop***, ***polizor***, ***rotor*** etc.

2.1.2.7. Termenii ştiinţifici

Termenii ştiinţifici sunt cuvinte folosite în diferite domenii ale ştiinţei: ***desinenţă***, ***electron***, ***polinom***, ***ecuaţie***, ***binom***, ***semantică***, ***cord*** etc.

Vocabularul

Capitolul 3

Îmbogăţirea vocabularului

Datorită modificărilor care au loc permanent în viaţa spirituală şi materială a oamenilor, a introducerii unor instrumente şi aparate noi, lexicul trebuie să se îmbogăţească prin apariţia altor cuvinte, care să oglindească aceste schimbări. Cuvintele noi sunt create atât prin **mijloace interne** cât şi prin **mijloace externe** (cuvinte împrumutate din alte limbi).

3.1. Mijloacele interne

Mijloacele (procedeele) interne de îmbogăţire a vocabularului se referă la crearea unor cuvinte noi, pornindu-se de la cuvintele existente în limbă, prin **derivare**, **compunere** sau **schimbarea valorii gramaticale (conversiune)**.

3.1.1. Derivarea

Derivarea reprezintă mijlocul (procedeul) care constă în formarea de cuvinte noi cu ajutorul afixelor, adică al prefixelor şi/sau al sufixelor:

sufix	rădăcină	prefix	cuvânt derivat
pre- +	şcolar	--	**pre**şcolar
--	drum +	**-uleţ**	drum**uleţ**
stră- +	bun +	**-ic**	**stră**bun**ic**

3.1.1.1. Derivarea cu prefixe

Derivarea cu prefixe constă în formarea de cuvinte noi cu ajutorul **prefixelor.** (**Prefix** = sunetul sau sunetele aşezate înaintea radicalului/rădăcinii sau a temei pentru a forma un cuvânt nou):

prefix + rădăcină = cuvânt derivat
des- frâu **des**frâu

prefix + temă = cuvânt derivat
rădăcină + sufix
pre- universitar **pre**universitar

temă
prefix 1 + prefix 2 + radical + sufix = cuvânt derivat
re- **-în-** nou **-i** **reîn**noi

Cu ajutorul prefixelor se pot forma următoarele părţi de vorbire:

- **substantive**: ***ante***braț, ***con***frate, ***răs***cruce, ***sub***comisie, ***stră***nepot;
- **adjective**: ***anti***comercial, ***des***cusut, ***pre***natal, ***răs***cunoscut;
- **verbe**: ***răs***popi, ***re***găsi, ***stră***luci, ***des***face;
- **adverbe**: ***răs***poimâine, ***prea***curând, ***des***crescendo.

Cele mai folosite prefixe în limba română sunt:
- **ne-** (indică lipsa): ***ne***academic, ***ne***clar, ***ne***drept, ***ne***şansă, ***ne***îndemânare, ***ne***început, ***ne***omeni etc.;
- **re-** (indică repetarea): ***re***abona, ***re***acorda, ***re***bobina, ***re***citi, ***re***admite, ***re***da, ***re***descoperire, ***re***compartimenta, ***re***clădi etc.;
- **în-(îm-):** ***în***aripa, ***în***armare, ***în***avuțire, ***în***ăcri, ***în***ălbire, ***în***ăsprire, ***în****căiera,* ***în***cazarmare, ***în***călzi; ***îm***bălsămare, ***îm***bărbătare, ***îm***bătrâni, ***îm***blânzi, ***îm***bogăți, ***îm***bolnăvi, ***îm***brânci, ***îm***brobodire etc.;
- **con-(co-)** (împreună cu): *con*locui, *con*frate, *con*lucra, *con*vieţui, ***con***sătean, *con*vieţuire; *co*autor, *co*național, *co*opera, *co*exista etc.;
- **des-(dez-,de-)** (sens privativ): ***des***cărnare, ***des***hăma, ***des***coji, ***des***coase; ***dez***armare, ***dez***arma, ***dez***goli, ***dez***gusta; ***de***calibrare, ***de***capsulare, ***de***codare, ***de***carburare, ***de***colorare etc.;
- **răs-(răz-)** (indică intensificarea, repetarea): ***răs***citi, ***răs***coace, ***răs***croi, ***răs***cruce, ***răs***făța; ***răz***bate, ***răz***judeca, ***răz***gândi, ***răz***bucuros etc.;
- **ante-** (înainte): ***ante***deviz, ***ante***proiect, ***ante***vorbitor, ***ante***măsurătoare, ***ante***braț, ***ante***penultima, ***ante***calcul etc.;
- **anti-** (împotriva): ***anti***car, ***anti***comercial, ***anti***creştini, ***anti***depresivi, ***anti***furt, ***anti***atom, ***anti***materie, ***anti***atomic, ***anti***infecțios etc.;
- **post-** (după): ***post***belic, ***post***calcul, ***post***eminescian, ***post***natal, ***post***față, ***post***universitar, ***post***nominal etc.;
- **pre-** (înainte): ***pre***ambala, ***pre***lucra, ***pre***natal, ***pre***şcolar, ***pre***molar, ***pre***abataj, ***pre***feudal, ***pre***fabrica, ***pre***figurativ etc.;
- **stră-** (indică vechimea, trecerea prin ceva): ***stră***moş, ***stră***nepot, ***stră***bun, ***stră***lumina, ***stră***luci, ***stră***mutare etc.

Există şi false prefixe (prefixoide) provenite din cuvinte independente din limba greacă sau latină:
- **aero**- (aer): ***aero***navă, ***aero***sol;
- **agro**- (agricultură): ***agro***industrie, ***agro***chimist;
- **hidro**- (apă): ***hidro***energetică, ***hidro***centrală;
- **micro**- (mic): ***micro***sistem, ***micro***meteorit;
- **macro**- (mare): ***macro***industrial, ***macro***economie;
- **semi**- (jumătate): ***semi***vocală, ***semi***finală;
- **tele**- (departe): ***tele***comandă, ***tele***cabină;
- **electro**- (electric, bazat pe electricitate): ***electro***tehnică, ***electro***casnice;
- **foto**- (al luminii, fotografic): ***foto***sinteză, ***foto***model;
- **mono**- (unic, singur): ***mono***membră, ***mono***cultură.

3.1.1.2. Derivarea cu sufixe

Derivarea cu sufixe constă în formarea de cuvinte noi cu ajutorul **sufixelor** (**Sufix** = sunetul sau sunetele aşezate după radical/rădăcină sau temă pentru a forma un cuvânt nou):

rădăcină	sufix 1	sufix 2	cuvânt derivat
porumb +	**-işte**	-	porumb**işte**
porumb +	**-ar**	-	porumb**ar**
nor +	**-işor**	-	nor**işor**
povest +	**-i +**	**-re**	povest**ire**

Toate sufixele de mai sus sunt **sufixe lexicale**, deoarece ajută la formarea unor cuvinte noi.
Există şi **sufixe gramaticale** (creează forme gramaticale - moduri şi timpuri): alerg**a**m - unde **-a-** este sufix al imperfectului; alerga**se**m - unde **-se-** este sufix al mai mult ca perfectului; alerg**at** - unde **-at-** este ***sufixul participiului;*** alerg**ând** - unde **-ând** este ***sufix al gerunziului*** etc. sau ***sufixe lexico-gramaticale (sens nou** şi o **altă categorie gramaticală)**:* vulpe - vulp**oi**, rață - raț**oi**, a mânca - mânca**re**, a scrie - scri**s** *etc.*
Revenind la ***sufixele lexicale*** observăm că acestea se pot clasifica după ***criterii morfologice*** (după partea de vorbire rezultată) şi ***semantice*** (după sensul cuvântului nou creat).
După criteriul morfologic sufixele pot forma următoarele părți de vorbire:
- **substantive*: -anie*** (păț***anie***), ***-enie*** (surz***enie***), ***-ar*** (coş***ar***), ***-ăraie*** (fum***ăraie***), ***-ăt*** (strig***ăt***), ***-ătură*** (ar***ătură***), ***-escu*** (Dumitr***escu***) *etc.;*
- **adjective*: -ător*** (răzbun***ător***), ***-ios*** (răutăc***ios***), ***-esc*** (român***esc***), ***-iu*** (cenuş***iu***), ***-os*** (bărb***os***), ***-ui*** (verz***ui***) *etc.;*
- **verbe*: -a*** (a calm***a***, a calcul***a***), ***-ăi*** (a țop***ăi***), ***-i*** (a mijloc***i***, a milog***i***), ***-ui*** (a colb***ui***) etc.*;*
- **adverbe*: -eşte*** (român***eşte***), ***-iş*** (grăp***iş***), ***-âş*** (târ***âş***) *etc.*

După ***criteriul semantic*** *avem:*

- **sufixe diminutivale** (micşorează obiectele sau însuşirile acestora): *-el* (tiner***el***)***, -uc*** (săt***uc***)***, -işor*** (pu***işor***)***, -iță*** (copil***iță, -uță*** (străd***uță***)***, -aş*** (copil***aş***)***, -ic*** (pup***ic***)*,* ***-ior*** (căruc***ior***)***, -uşor*** (plug***uşor***)***, -uleț*** (săt***uleț***)***, -uş*** (picior***uş***)***, -uşcă*** (răț***uşcă***)***, -uț*** (pui***uț***)***, -icică*** (flor***icică***)*;*
- **sufixe augmentative** (măresc obiectele sau însuşirile acestora): *-**an*** (băiet***an***)***, -andru*** (copil***andru***)***, -oaie*** (căs***oaie***)*,* ***-oi*** (mătur***oi***)*;*
- **sufixe colective** (formează cuvinte cu formă de singular şi înțeles de plural): *-**et*** (brăd***et****,* făg***et***)*,* ***-iş*** (pietr***iş****,* tuf***iş***)*,* ***-ime*** (studenț***ime****,* muncitor***ime***);
- **sufixe care derivă nume de agent*: -tor*** (croi***tor***)*,* ***-ar*** (pit***ar***)*,* ***-ist*** (maşin***ist***);
- **sufixe moționale** (care derivă genul feminin de la un substantiv masculin): ***-iță*** (doctor - doctor***iță***)*, -**că*** (țăran - țăran***că***)*, **-easă*** (croitor - croitor***easă***)*, -**oaică*** (tigru - tigr***oaică***) sau genul masculin de la genul feminin): ***-an*** (curcă - curc***an***)*,* ***-oi*** (vulpe - vulp***oi****,* rață - răț***oi***).

Ne oprim cu clasificarea sufixelor după criteriul semantic, deşi această clasificare ar putea continua.

3.1.1.3. Derivarea parasintetică

Derivarea parasintetică este derivarea care se realizează concomitent cu sufixe şi prefixe*: a* **îm**bogăț**i***,* **des**părț***ire***, **ne**primit**oare** *etc.*

3.1.1.4. Derivarea regresivă

Derivarea regresivă constă în obținerea unor cuvinte noi prin înlăturarea unor sunete: ***moaşă --moş, a crede -- crez, a vedea --- văz, a dansa --- dans, a cânta ---cânt, pară ---păr.***

3.1.2. Compunerea

Compunerea reprezintă mijlocul (procedeul) care constă în formarea de cuvinte noi prin unirea a două sau mai multe cuvinte existente şi independent în limbă. Compunerea se realizează prin:
- **sudarea elementelor componente***:* ***bine***înțeles*,* ***rău***voitor*,* un***spre***zece*,* cum***se***cade*,* bună***voință****,* unt***de***lemn*,* bine***crescut;***
- **alăturarea elementelor componente cu sau fără cratimă***:* Delta Dunării, Câmpia de Vest, douăzeci şi şase, bloc-turn, rochița-rândunicii etc.;
- **abrevierea (prescurtarea) elementelor componente***:* R.A.T.B., RENEL, UE, TAROM, SNCFR, ROMPRES etc.

Prin compunere se pot forma următoarele părți de vorbire:
- **substantive***:* untdelemn, floarea-soarelui, an-lumină, drum-de-fier, Caraş-Severin, Anamaria, buhai-de-baltă;
- **adjective***:* social-politic, galben-portocaliu, româno-ruso-turc, binecunoscut, răuvoitor, nemaipomenit;
- **pronume de politețe şi unele demonstrative sau nehotărâte***:* cineva, dumneavoastră, celălalt, fiecare etc.;
- **numerale cardinale (de la 10 în continuare), distributive, adverbiale*:*** doisprezece, o sută şaptezeci şi doi, câte trei, de nouă ori etc.;
- **verbe *(puține)****:* a binevoi, a binemerita;
- **adverbe***:* astfel, niciodată, oriunde, devreme, după-amiază, cândva etc.;
- **prepoziții***:* de la, de pe la, pe la, până la, din etc.;
- **conjuncții***:* ca să, fiindcă, întrucât etc.;
- **interjecții***:* tic-tac, hopa-tropa, hodoronc-tronc etc.

3.1.3. Schimbarea valorii gramaticale (a clasei morfologice sau conversiunea)

Schimbarea valorii gramaticale (a clasei morfologice sau conversiunea*)* este un procedeu care constă în "formarea" unui cuvânt nou prin simpla trecere de la o parte de vorbire la alta.
Prin **conversiune**, cuvântul "nou" capătă caracteristicile gramaticale ale părții de vorbire în care s-a transformat:
- **ca substantiv***,* poate primi un articol, poate avea un adjectiv şi îndeplineşte funcții sintactice specifice*;*
- **ca adjectiv***,* se acordă cu substantivul şi are funcția sintactică de atribut;
- **ca adverb***,* determină un verb, este invariabil şi exprimă circumstanțe, îndeplinind funcția sintactică de complement circumstanțial.

Pot deveni **substantive***:*
- **unele adjective*: Frumosul (un frumos, cel frumos)*** fălos se ține.
- **unele adverbe***:* Ți-am făcut ***un bine***. ***Binele*** făcut nu se uită.
- **unele pronume***:* În ***sinea*** sa era un fericit. Sentimentele de dragoste ale ***eului*** liric sunt foarte puternice. A ajuns un ***nimic (cineva)***.
- **unele numerale***:* A primit ***un patru*** la istorie. ***Al doilea*** de la catalog a fost absent.

- **unele interjecții**: Are şi el un mare ***of***. ***Oful*** lui era foarte puternic.
- **unele verbe**: Acolo este ***intrarea*** la cinematograf (infinitiv). ***Răniții*** gemeau (participiu).

Pot deveni **adjective**:
- **verbele la participiu**: Cartea ***citită*** se înapoiază la bibliotecă.
- **verbele la gerunziu acordat**: De pe deal se vedeau coşurile ***fumegânde*** ale caselor.
- **unele pronume (şapte) -** care însoțesc substantive, acordându-se cu acestea: Cartea ***mea*** este colorată. (posesiv); Cartea ***aceasta*** este colorată. (demonstrativ); Mircea ***însuşi*** a sosit. (de întărire); ***Care*** carte este colorată? (interogativ); Ştiu ***care*** carte este colorată. (relativ); ***Altă*** prietenă mi-ai prezentat aseară. (nehotărât); ***Nicio*** carte nu a rămas necitită. (negativ).

Pot deveni **pronume reflexive**:
- **pronumele personale**, forme neaccentuate de persoana I şi a II-a: ***Mă*** gândesc şi la părinții mei. ***Te*** gândeşti şi la prietenii tăi.

Pot deveni **adverbe**:
- **unele adjective** care determină verbe, altele decât copulative: Copiii cântă ***frumos.***
- **unele substantive**: ***Vara*** mergem la mare.
- **unele participii**: Întotdeauna spune ***deschis*** ceea ce gândeşte.

Pot deveni **prepoziții**:
- **unele adverbe** articulate cu articol hotărât: Maşina a oprit ***înaintea*** casei.
- **unele substantive**: S-a lăsat de fumat ***grație*** mamei.
- **verbe la participiu: *Mulțumită*** ție a luat examenul.

3.2. Mijloace externe

Mijloacele (procedeele) externe *de îmbogățire a vocabularului se referă la* ***neologisme****.*

3.2.1. Neologismele

Neologismele sunt cuvinte noi, care reflectă în mod direct şi imediat schimbările survenite în viața materială şi spirituală a unui popor: ***autostradă, efort, valență, editor*** etc.
Distingem două grupe de neologisme: creații româneşti pe baza elementelor existente în limbă (**lacunar, prevedere, principial** etc.) şi împrumuturi lexicale noi, făcute după a doua jumătate a secolului al XVIII-lea, din diferite limbi de cultură şi civilizație.
Cele peste 50.000 de neologisme (DN) au fost adaptate, în general, la sistemul fonetic şi morfologic al limbii române. Cele mai multe împrumuturi sunt din limbile:
- **slavă**: babă, bogat, bolnav, cocoş, dar, glas, gât, izvor, luncă, milă, plug etc.;
- **greacă**: a agonisi, carte, folos, fandosi, taifas, ieftin, lefter, prosop, politicos etc.;
- **maghiară**: a bănui, gând, cizmă, hotar, marfă, uriaş, oraş etc.;
- **turcă**: iaurt, pilaf, rahat, sarma, chior, ciubuc, barcagiu, mahala etc.;
- **franceză**: bacalaureat, coşmar, ardoare, ardent, avans, compatibil, diamant, competență, diapazon, fiabil, finețe, filial etc.;
- **italiană**: agenție, alabastru, tempo, maestru, mafie, malarie, mandolină, feudă, mantinelă etc.;
- **germană**: areal, arest, diblu, diesel, cocs, şină, agentură, şurub, hering, magnat, magnet, mangan, mapă etc.;
- **rusă**: arendă, agregat, agrotehnic, comisar, comitet, maior, procuratură, izbă, steag, sputnic, administrație, samovar etc.;
- **engleză**: comodor, corner, derbi, dumping, hent, miting, penalti, start, star, sprinter, stoper, tenis etc.;
- **latină**: acvatic, compact, direct, facil, flagel, figură, final, fruct, ocular, magistru, oră etc.

Partea a II-a
Noțiuni de fonetică
Capitolul 4
Sunetele limbii române

Se afirmă, în sens general, că **fonetica** studiază sunetele vorbirii din punct de vedere fizic, iar cea mai mică unitate sonoră din care sunt formate cuvintele se numeşte **fonem**.

În manualele şcolare, noțiunile de sunet şi fonetică sunt folosite cu sensul de fonem şi fonologie.

După modul şi locul de articulare, sunetele se clasifică în: **vocale**, **semivocale** şi **consoane**.

4.1. Vocale

Vocalele sunt sunete care se rostesc fără ajutorul altor sunete şi pot forma singure silabe.

Din cele nouă vocale ale limbii române (***a, ă, â, e, i, î, o, u*** şi ***y***), patru: ***a, ă, â, î*** sunt, în orice condiții, plenisone, iar cinci: ***e, i, o, u, y*** pot fi, după caz, vocale întregi sau semivocale.

4.2. Semivocale

Semivocalele au acelaşi simbol grafic ca şi vocalele, rostindu-se şi ele fără ajutorul altor sunete, dar nu pot alcătui singure silabe. Ele intră în alcătuirea diftongilor şi a triftongilor.

	vocală	semivocală
e	*bere*	*deal*
i	copil	rai
o	*somn*	*soare*
u	metru	metrou
y	ytrocerit	yală

4.3. Consoane

Consoanele sunt sunete care se rostesc cu ajutorul altor sunete, neputând forma singure silabă decât cu ajutorul unei vocale (***b, c, /č*** (ce, ci)*,* ***k'*** (che, chi)*/,* ***d, f, g, /ğ*** (ge, gi)*,* ***g'*** (ghe, ghi)*/,* ***h, j, k, l, m, n, p, q, r, s, ş, t, ţ, v, w, x, z***).

Observație. Litera-consoană ***w*** poate nota şi o semivocală sau, rar, o vocală (***w****estern* /***u****estern*/; ***w*** = ***semivocală;*** ***w***eekend / ***u***ikend/; ***w*** = ***vocală***.

Capitolul 5. Diftongi. Triftongi. Hiat

5.1. Diftong

Grupul de sunete alcătuit dintr-o vocală şi o semivocală, pronunțate într-o silabă, se numeşte **diftong**.
Diftongul se poate alcătui şi din două sunete alăturate aparținând unor cuvinte diferite, dar pronunțate într-o silabă: m**i-a** spus, **ţi-a** scris etc.
În limba română avem peste douăzeci de diftongi. Cei alcătuiți dintr-o semivocală şi o vocală se numesc **diftongi urcători** sau **ascendenți**, iar cei alcătuiți dintr-o vocală şi o semivocală se numesc **diftongi coborâtori** sau **descendenți**.

Cei mai utilizați diftongi sunt:

- **urcători (ascendenți)**: ***ĭa***/-**ĭa**rnă, /***ĕa***/-d**ĕa**l, /***ĭe***/-f**ĭe**rbe, /***ŏa***/-m**ŏa**ră etc.;
- **coborâtori (descendenți)**:/***aĭ***/-t**aĭ**nă, /***aŭ***/-**aŭ**gust, /***ăĭ***/-t**ăĭ**nuiesc, /***âĭ***/-c**âĭ**ne, /***ăŭ***/-mutăl**ăŭ**, /***âŭ***/-pâr**âŭ**, /***eŭ***/-l**eŭ**, /***iŭ***/-p**iŭ**, /***uĭ***/-p**uĭ** etc.

Observație. În cuvintele care conțin consoanele: **č** (ce,ci), **ğ** (ge,gi), **k'** (che, chi), **g'** (ghe,ghi) nu există diftongi care să înceapă cu literele **e** sau **i.**

5.2. Triftong

Grupul de sunete alcătuit dintr-o vocală şi două semivocale, pronunțate într-o silabă, se numeşte **triftong**.
În mod normal, la un triftong, semivocalele încadrează între ele vocala: /sv+v+sv/ (dor**ĕaŭ**, tigr**ŏaĭ**că, m**ĭaŭ**). Dar pot exista şi situații de tipul /sv+sv+v/ (*cre***ĭŏa**ne).
Amintim cei mai cunoscuți triftongi: /***ĕaŭ***/-b**ĕaŭ**, şl**ĕaŭ**, vr**ĕaŭ**; /***ĕaĭ***/- dor**ĕaĭ**, cit**ĕaĭ***;* /***ĕŏa***/-l**ĕŏa**rcă, pl**ĕŏa**pă; /***ĭaŭ***/-su**ĭaŭ**, tă**ĭaŭ**; /***ŏaĭ***/-lup**ŏaĭ**că, tigr**ŏaĭ**că; /***ĭaĭ***/-tă**ĭaĭ**; /***ĭeĭ***/ -p**ĭeĭ**, m**ĭeĭ**; /***ĭŏa***/-inim**ĭŏa**ră, arip**ĭŏa**ră, cre**ĭŏa**ne.

Observație. În cuvintele care conțin consoanele: **č** (ce,ci), **ğ** (ge,gi), **k'** (che, chi), **g'** (ghe,ghi) nu există triftongi care să înceapă cu literele **e** sau **i.**

Triftongul se poate alcătui şi din trei sunele alăturate aparținând unor cuvinte diferite, dar pronunțate într-o silabă: m**ĭ-*aŭ*** zis.

5.3. Hiat

Două vocale alăturate aflate în silabe diferite alcătuiesc un **hiat**. Vocalele care se găsesc în hiat pot fi:

- de acelaşi fel: /***a-a***/: contr***aa***tac, /***e-e***/: id***ee***, /***i-i***/: f***ii***nță, /***o-o***/: alc***oo***l,
- /***u-u***/: asid***uu***;
- diferite: /***a-e***/: ***ae***r, /***a-i***/: t***ai***n, /***a-o***/: ***ao***rtă, /***a-u***/: c***au***teriza, /***ă-i***/: f***ăi***nă,
/***ă-u***/: p***ău***n, /***e-a***/: id***ea***l, /***e-i***/: p***ei***saj, /***e-o***/: t***eo***logie, /***e-u***/: muz***eu***l etc.

Capitolul 6. Literă. Alfabet. Corespondența dintre sunete şi litere. Litere duble. Alternanțe fonetice

6.1. Litera

În scris, sunetele sunt reprezentate prin **litere. Litera** este un desen, ea se vede, iar sunetul este un fenomen acustic, el se aude. Literele pot fi mari (majuscule) şi mici (minuscule), de mână şi de tipar.

6.2. Alfabetul

Totalitatea literelor, aşezate într-o anumită ordine, formează **alfabetul** unei limbi. Numele lui provine de la primele litere ale alfabetului grecesc.
Noi scriem astăzi cu alfabetul latin modificat astfel încât să reproducă şi sunetele care nu există în limba latină.
Alfabetul limbii române este alcătuit din 31 de litere:

Nr.crt.	Litere mari	Litere mici	Citirea literei	Nr. crt.	Litere mari	Litere micmici	Citirea literei
1.	A	a	a	17.	N	n	en/ne/nî
2.	Ă	ă	a	18.	O	o	o
3.	Â	â	i/î din a	19.	P	p	pe/pî
4.	B	b	be/bî	20.	Q	q	kü
5.	C	c	ce/cî	21.	R	r	er/re/rî
6.	D	d	de/dî	22.	S	s	es/se/sî
7.	E	e	e	23.	Ş	ş	şe/şî
8.	F	f	ef/fe/fî	24.	T	t	te/tî
9.	G	g	ge/ghe/gî	25.	Ţ	ţ	ţe/ţî
10.	H	h	haş/ha	26.	U	u	u
11.	I	i	i	27.	V	v	ve/vî
12	Î	î	î/î din i	28.	W	w	dublu ve/vî
13.	J	j	je/jî	29	X	x	ics
14.	K	k	ca/capa	30.	Y	y	i grec
15.	L	l	el/le/lî	31.	Z	z	ze/zet/zî
16.	M	m	em/me/mî	--	--	--	--

6.3. Corespondenţa dintre sunete şi litere

De regulă, există o corespondenţă între sunetele şi literele aceluiaşi cuvânt, ele fiind egale:

Cuvânt	**litere**	**sunete**	**cuvânt**	**litere**	**sunete**
Ou	2	2	pagină	6	6
Lac	3	3	călător	7	7
Elev	4	4	veveriţă	8	8
Munte	5	5	doctoriţă	9	9

Uneori această corespondenţă nu se respectă:

- Literele: ***e, i, o, u*** notează atât vocalele cât şi semivocalele corespunzătoare: ***e***rou, *vre*a, pr***i***n, ***i***ar, ***o***s, ***o***ase, b***u***n, cado***u***.
- Sunetul ***î*** este redat prin ***î din i*** la început şi sfârşit de cuvânt, cât şi în interiorul cuvintelor compuse sudate în care al doilea cuvânt începe cu ***î*** şi a cuvintelor derivate cu prefixe de la un cuvânt care începe cu ***î***: ***î***nceput, cobor***î***, bine***î***nţeles, ne***î***ntrecut, şi prin ***î din a*** în celelalte cuvinte: c***â***ntec, c***â***t, cobor***â***nd.
- O literă poate reprezenta simultan două sunete:

	x = cs	**x = gz**		**x = cs**	**x = gz**
a**x**ă	/a**cs**ă/	-	e**x**aspera	-	e**gz**aspera
e**x**emplu	-	/e**gz**emplu/	e**x**cavator	e**cs**cavator	-
e**x**cursie	/e**cs**ursie/	-	e**x**act	-	e**gz**act
e**x**amen	-	/e**gz**amen/	e**x**istent	-	e**gz**istent
e**x**eerciţiu	-	/e**gz**erciţiu/	e**x**orcita	e**cs**orcita	-
e**x**clude	/e**cs**clude/	-	e**x**emplar	-	e**gz**emplar
e**x**ploziv	/e**cs**ploziv/	-	sufi**x**	sufi**cs**	-
e**x**pansiv	/e**cs**pansiv/	-	e**x**ecutiv	-	e**gz**ecutiv
e**x**cursie	/e**cs**cursie/	-	prefi**x**	prefi**cs**	-
e**x**ersa	-	/e**gz**ersa/	afi**x**	afi**cs**	-

- Grupuri de litere care redau **şi** un singur sunet: ***ce, ci, ge, gi, che, chi, ghe, ghi***:

ce, ci, ge, gi = **če, či, ğe, ği** (**e** şi **i** sunt atât litere ajutătoare, cât şi
(2 litere) (2 sunete) vocale, că silaba n-are altă vocală)
= **č, č, ğ, ğ** (**e** şi **i** sunt numai litere ajutătoare)
(1 sunet)

grupul de litere	pronunţarea	condiţii	exemple
ce (2 litere)	**[če]** (2 sunete) [**e**=atât literă ajutătoare, cât şi vocală]	+ **consoană** + **vocală în hiat** **ce** la sfârşit de cuvânt	**cerce**tare [**čer**-**če**-tare] (9 litere) (9 sunete) li**ce**an [li**če**-an] (6 litere) (6 sunete) ta**ce** [ta-**če**] (4 litere) (4 sunete)
ce (2 litere)	**[č]** (1 sunet) [**e**= literă ajutătoa re]	+ **a** în aceeaşi silabă **cea =[ča]**	**ce**ară [**č**ară] (5 litere) (4 sunete)
ci (2 litere)	**[či]** (2 sunete) [**i**= atât literă ajutătoare, cât şi vocală]	**,,,** + **consoană** + **vocală în hiat** la sfârşit de cuvânt, dacă **i** este accentuat	plă**ci**ntă [plă**či**-ntă] (8 litere) (8 sunete) **ci**anură [**či**-anură] (7 litere) (7 sunete) îmbrân**ci** [îmbrân- **či**] (8 litere) (8 sunete)
ci (2 litere)	**[č]** (1 sunet) [**i** = numai literă ajută-toare]	+**a, o, u** în aceeaşi silabă **cia = [ča]** **cio = [čo]** **ciu = [ču]** **l** la sfârşit de cuvânt, când **i** nu este accentuat în unele compuse	**ci**aconă [**č**a-conă] (7 litere) (6 sunete) **ci**oban [**č**o-ban] (6 litere) (5 sunete) **ci**udă [**č**u-dă] (5 litere) (4 sunete) fur**ci** [fur**č**] (5 litere) (4 litere) ni**ci**cum [ni**č**cum] (6 litere) (5 sunete)
ge (2 litere)	**[ğe]** (2 sunete) [**e**= atât literă ajutătoare, cât şi vocală]	+ **consoană** + **vocală în hiat** **ge** la sfârşit de cuvânt	fra**ge**d [fra-**ğe**d] (6 litere) (6 sunete) **ge**ograf [**ğe**-ograf] (7 litere) (7 sunete) tra**ge** [tra-**ğe**] (5 litere) (5 sunete)
ge (2 litere)	**[ğ]** (1 sunet) [**e**= nu mai li- teră ajută-toare]	+ **a, o** în aceeaşi silabă **gea = [ğa]** **geo = [ğo]**	**ge**antă [**ğ**an-tă] (6 litere) (5 sunete) **ge**or**gi**an [**ğ**or**ğ**an] (8 litere) (6 sunete)
gi (2 litere)	**ği** (2 sunete)	+ **consoană** + **vocală în hiat** la sfârşit de cuvânt dacă **i** este accentuat	pa**gi**nă [pa-**ği**nă] (6 litere) (6 sunete) filolo**gi**e [filolo**ği**-e] (9 litere) (9 sunete) îndră**gi** [îndră-**ği**] (7 litere) (7 sunete)
gi (2 litere)	**[ğ]** (1 sunet) [**i** = numai literă ajură-toare]	+ **a, o, u** în aceeaşi silabă **gia = [ğa]** **gio = [ğo]** **giu = [ğu]**	**gi**ardiază [**ğ**ar-diază] (9 litere) (8 sunete) **gi**ol [**ğ**ol] (4 litere) (3 sunete) ma**gi**un [ma- **ğ**un] (6 litere) (5 sunete)

che, chi, ghe, ghi = k'e, k'i, g'e, g'i (**e** şi **i** sunt atât litere ajutătoare, cât şi
(3 litere) (2 sunete) vocale, vocala n-are altă silabă, **h** e mut)
= **k', k', g', g'** (**e** şi **i** sunt numai litere ajutătoare, **h** e mut)
(1 sunet)

Grupul de litere	pronunțarea	condiții	exemple

che (3 litere)	**[k'e]** (2 sunete) [**e**=atât literă ajută-toare, cât şi vocală]	excepţie + **a** în aceeaşi silabă	**che**nar [**k'e**-nar] (6 litere) (5 sunete) pere**che** [pere**k'e**] (7 litere) (6 sunete)
che (3 litere)	**[k']** (1 sunet) [**e**=literă ajutătoare]	+ **a** în aceeaşi silabă **chea [k'a]**	**che**ag [**k'**ag] (5 liter) (4 sunete) par**che**ază [par**k'**ează] (9 litere) (7 litere)
chi (3 litere)	**[k'i]** (2 sunete) [**i**=atât literă ajută-toare, cât şi vocală]	excepţie + **a, o, u** în aceeaşi silabă	**chi**rurg [**k'i**rurg] (7 litere] (6 sunete) o**chi** o**k'i** (4 litere) (3 sunete)
chi (3 litere)	**[k']** (1 sunet) [**i**= literă ajutătoare]	+ **a, o, u** în aceeaşi silabă **chia [k'a]** **chio [k'o]** **chiu [k'u]**	**chi**abur [**k'**a-bur] (7 litere) (5 sunete) **chi**oşc [**k'**oşk] (6 litere) (4 sunete) **chi**uvetă [**k'**u-vetă] (8 litere) (6 sunete)
ghe (3 litere)	**[g'e]** (2 sunete) [**e**=atât literă ajută- toare, cât şi vocală]	cu excepţia + **a, o** în aceeaşi silabă	**ghe**retă [**g'e**-retă] (7 litere) (6 litere) **gherghe**f [**g'**er-**g'**ef] (8 litere) (6 sunete)
ghe (3 litere)	**[g']** (1 sunet) [**e**=literă ajutătoare]	+ **a, o** în aceeaşi silabă **ghea [g'a]** **gheo [g'o]**	**ghe**ată [**g'**a-tă] (6litere) (4 litere) **Ghe**orghe [**g'**or-g'e] (8 litere) (5 sunete)
ghi (3 litere)	**[g'i]** (2 sunete) [**i**=atât literă ajută-toare, cât şi vocală]	+ consoană	**ghi**ndă [**g'i**n-dă] (6 litere) (5 sunete) **ghi**lotină [**g'i**-lotină] (9 litere) (8 litere)
ghi (3 litere)	**[g']** (1 sunet) [**i**= literă ajutătoare]	+ **a, o, u** în aceeaşi silabă **ghia [g'a]** **ghio [g'o]** **ghiu [g'u]**	un**ghi**a [un-**g'**a] (6 litere) (4 litere) **ghi**oz-dan [**g'**oz-dan] (8 litere) (6 sunete) **ghi**ulea [**g'**u-lea] (7 litere) (5 litere)

Pentru a nu greşi, trebuie să desparţi cuvântul care conţine acest grup în silabe şi să observi următoarele:

- dacă silaba în care se găseşte grupul de litere mai are o vocală, atunci literele ***e*** şi ***i*** din ***ce, ci, ge, gi, che, chi, ghe, ghi*** sunt numai litere ajutătoare (**č, ğ, k', g'**);
- dacă silaba în care se găseşte grupul de litere nu mai are o altă vocală, atunci ***e*** şi ***i*** din ***ce, ci, ge, gi, che, chi, ghe, ghi*** sunt atât litere ajutătoare, cât şi vocale (**če, či, ğe, ği, k'e, k'i, g'e, g'i**).

6.4. Literele duble

Literele duble notează, de regulă, o realitate fonetică, fie că este vorba de vocale, fie de consoane.
Cele două vocale identice şi alăturate se pronunţă distinct, în silabe diferite: contr***a-a***miral, lic***e-e***, f***i-i***nd, z***o-o***logie, perpet***u-u***.
La consoane este vorba fie de repetarea aceleeaşi consoane în cuvintele compuse: kilogra***m-m***etru şi în derivatele cu prefixe: î***n-n***ora, inte***r-r***egn, pos***t-t***raumatic, tran***s-s***iberian, fie de consoane diferite notate prin aceeaşi literă: a***c-c***elera /a**k-c**elera/, a***c-c***ent /a**k-c**ent/, va***c-c***ina /va**k-c**ina/.

6.5. Alternanţele fonetice

Modificările suferite de sunete (vocale, semivocale, consoane) în diferitele forme ale aceluiaşi cuvânt sau prefix se numesc **alternanţe fonetice**.
p***oa***rtă-p***o***rţi, greş***ea***lă-greş***e***li, aş***e***z-aş***a***ză;
Alternanţele pot fi:

- **vocalice** (când se modifică o vocală): ***a-e*** (m***a***să-m***e***se, v***a***ră-v***e***rişoară); ***a-ă***
(v***a***că-v***ă***cuță, m***a***re-m***ă***ri); ***ă-e*** (v***ă***r-v***e***ri, m***ă***r-m***e***re); ***e-ea*** (dr***e***g-dr***ea***gă, l***e***gă-l***ea***gă); ***oa-o*** (s***oa***rtă-s***o***rți, m***oa***le-m***o***i);
- **consonantice** (când se modifică o consoană): ***consoană nemuiată-consoană***
muiată (spă***l***-spe***li***, po***m***-po***mi***, pum***n***-pum***ni***, căsa***p***-căsa***pi***, ra***r***-ra***ri***, so***ț***-so***ți***); ***k, g - č, ğ*** (sa***c***-sa***ci***, dra***g***-dra***gi***); ***t - ț*** (to***t***-to***ți***, po***t***-po***ți***); ***d – z (muiat)*** (bra***d***-bra***zi***, ca***d***-ca***zi***); ***s – ş (muiat)*** (ur***s***-ur***şi***, du***s***-du***şi***).

Capitolul 7

Silaba. Despărțirea în silabe. Accentul

7.1. Silaba

O vocală sau o grupare de sunete care are o vocală, pronunțate cu un singur efort respirator, formează o **silabă**.
Silaba poate fi formată:
- dintr-un sunet (o vocală): ***i***-de-***e***, po-***e***-zi-***e***, ***a***-pă;
- din mai multe sunete ale aceluiaşi cuvânt: ***flă-că-ian-dru***, ***şcoa-lă***;
- din două cuvinte întregi rostite împreună: ***Nu-i*** acasă. ***Ne-am*** dus la râu.
- dintr-un cuvânt întreg împreună cu începutul sau sfârşitul altui cuvânt: El ***mi-a***rată cum să rezolv exercițiile. Arun***că-mi*** mingea!
- din sfârşitul unui cuvânt cu începutul altui cuvânt: Vi***no-a***ici!
Raportat la numărul de silabe din care sunt compuse cuvintele, pot fi:
- monosilabice (alcătuite dintr-o singură silabă): **tac, mac, lac, cal, soc**;
- plurisilabice (polisilabice) (alcătuite din două sau mai multe silabe): **ca-să, şco-la-ră, şco-lă-ri-ță, ca-na-li-za-re, a-me-li-o-ra-re.**

2. Despărțirea cuvintelor în silabe

Succesiunile V-V
(***V-V***(S), ***V-V****C*(C))

("Două vocale alăturate (în hiat) se despart")
Cele două vocale pot fi:
- **identice: a-a**lenian; al**e-e**; **fi-i**nță; alc**o-o**l; ambig**u-u**l;
- **diferite:** p**o-e**t; cr**o-i**tor; b**o-ur**; l**e-u**l; pol**u-a**re; d**u-e**t; ken**y-a**n.

Se despart şi două vocale alăturate dintre care **a doua** face parte dintr-un **diftong descendent**: cr**e-ai**, famil**i-ei**, fem**e-ii**, gr**e-oi**.
Regula este valabilă indiferent dacă a doua vocală formează **singură** o silabă sau **împreună** cu una sau mai multe **consoane**: şt**i-i**nță, băn**u-i**nd.

Succesiunile V-S (vocală – semivocală)
((S)**V-S**V, (S)**V-S**VS, **V-S**SV)
("Un diftong şi un triftong se despart de vocala sau de diftongul precedente")
Diftongii alăturați se despart sau **diftongii şi triftongii se despart de vocala sau de diftongul** care le precede: pl**oa-ie**, st**ea-ua**; s**u-ia**, d**u-io**s, r**o-ua**; **tă-iau**, l**e-oai**că.
Litere-consoane
Această despărțire se referă la consoanele aflate între **vocale.**
Se comportă ca o **singură consoană:**
- litera **x: e-xa**men, t**a-xi**;
- ch, gh urmate de *e, i*: ur**e-che,** ne**a-chi**tat, l**e-ghe**, l**i-ghi**oană; **h** nu are valoarea unui sunet.
- consoanele urmate de **i** "şoptit": *mo**şi***.

C
(V-**C**V, VS-**C**V, SVS-**C**V, V-**C**SV)
O consoană între două vocale formează silabă cu vocala a doua: v**a-le**, p**ă-pă**die, n**e-no**rocire, l**e-ge**, m**a-pă**.
Dacă înaintea consoanei se află un **diftong** sau un **triftong**, despărțirea se face la fel: s**oa-re**, d**oi-nă**; l**e-oai-că**, cr**e-ioa**ne.
Aceeaşi regulă o respectă şi grupurile **ch, gh** urmate de **e** sau **i**: ur**e-che**, v**e-ghe**, precum şi litera ***x*** /**cs**, **gz**/: **a-xă** [a-**cs**ă], **e-xa**men [e-**gz**amen].

Succesiunea ***C-C***

(V**C-C**V, VS**C-C**V, V**C-C**SV)

Două litere-consoane între **litere-vocale se despart, a doua consoană** trecând la **secvenţa următoare**: mu**l-t**e, a**c-t**iv, ca**p-s**ă; tr**ais-t**ă, do**r-mea**.

Consoanele urmate de **i "şoptit"** se comportă ca o consoană: albi (adj.), cerbi, dormi (ind. prez.), ori-ce – **dar** al-bi (vb.), dor-mi (ind., perf.s.).

EXCEPŢII

Trec împreună la secvenţa următoare succesiunile de consoane care au al **doilea** element **l** sau **r** şi ca prim element **b, c, d, f, g, h, p, t** şi **v**

+ -l	+ -r
bl: ca-**blu**	**br:** neo-**br**ăzat
cl: pro-**cl**ama	**cr:** nea-**cr**it
ol: Co-**dl**ea	**or:** co-**dr**u
fl: nea-**fl**at	**fr:** pana-**fr**ican
gl: nea-**gl**utinat	**gr:** nea-**gr**icol
hl: pe-**hl**ivan	**hr:** ne-**hr**ănit
pl: su-**pl**u	**pr:** cu-**pr**u
tl: ti-**tl**u	**tr:** li-**tr**u
vl: nee-**vl**avios	**vr:** de-**vr**eme

Succesiunea **C-CC**

"**Trei** consoane între vocale **se despart după prima** consoană".

În succesiunile de **trei consoane,** despărţirea se face după **prima consoană:** ob-şte, fi**l-tr**u, circu**m-sp**ect, deli**n-cv**ent, li**n-gv**ist, a**s-pr**u, mai**s-tr**u.

La fel se despart şi: î**n-ch**ega, î**n-ch**ide, î**n-ghe**ța, î**n-ghi**ți.

EXCEPŢIE

În următoarele succesiuni de trei consoane, despărţirea se face **după primele două** consoane:

lp-t: scu**lp-t**a	**nc-ţ**: pu**nc-ţ**ie
mp-t: so**mp-t**uos	**nd-v**: sa**nd-v**ici
mp-ţ: rede**mp-ţ**iune	**rc-t**: a**rc-t**ic
nc-ş: li**nc-ş**ii	**rt-f**: je**rt-f**ă
nc-t: pu**nc-t**a	**st-m**: a**st-m**ul

Alte succesiuni de trei consoane care se despart (şi) **după a doua** consoană nu trebuie memorate, deoarece se întâlnesc în cuvintele "**formate**" (semi)analizabile. Este vorba de:

- compuse: a**lt-c**eva, a**st-f**el, fii**nd-c**ă, ha**nd-b**al;

- formaţii cu **elemente de compunere, ca port-:** po**rt-b**agaj, po**rt-p**erie;

-derivate cu **prefixe**:

post-: po**st-b**elic, po**st-f**aţă, po**st-n**atal, po**st-l**iceal, po**st-v**erbal;

trans-: tra**ns-c**arpatic, tra**ns-l**ucid, tra**ns-n**aţional, tra**ns-p**ortabil;

-derivate cu **sufixe:** sava**nt-l**âc, pu**st-n**ic, tâ**rg-ş**or.

Succesiunea **C-CCC**

"Patru consoane între vocale **se despart după prima** consoană".

În succesiunile de **patru** consoane între vocale, despărţirea se face **după prima** consoană: a**b-str**act, co**n-str**uctor, î**n-zdr**ăveni.

EXCEPŢII

Despărţirea **CC-CC**

"Patru consoane între vocale **se despart după prima** consoană".

În unele succesiuni de patru consoane, despărţirea se face după a doua consoană: ga**ng-st**er, tu**ng-st**en.

Alte succesiuni de patru consoane care se despart (şi) după a doua consoană nu trebuie memorate, deoarece se întâlnesc în cuvinte "**formate**" (semi)analizabile, cărora li se poate aplica despărţirea după structură. Este vorba de:

- formaţii cu elementul de compunere **port-:** po**rt-dr**apel, po**rt-st**indard;

- derivate cu **prefixe:**

post-: po**st-pr**andial, po**st-ş**colar;

trans-: tra**ns-fr**ontalier, tra**ns-pl**anta.

Despărțirea **CCC-C**

În unele succesiuni de **patru** consoane în care nicio segmentare fonetică nu se susține, despărțirea se face, convențional, **după a treia consoană:** dejur**st-v**ă, vâr**st-n**ic.

Succesiunea **CC-CCC**

(“**Cinci** consoane între vocale **se despart după a doua** consoană”)

În succesiunile de **cinci consoane** (foarte rare), despărțirea se face **după a doua consoană:** o**pt-spr**ezece.

Despărțirea după structură

Despărțirea după structură este **acceptată** atunci când capătul rândului coincide cu **limita** dinte **componentele** cuvintelor “**formate”.**

Se pot despărți **şi** după structură cuvintele **(semi)analizabile** (formate în limba **română** sau **împrumutate**):

- compuse: a**l-t**undeva/al**t-un**deva, de**s-pr**e/de-**spre**, dre**p-t**unghi/dre**pt-unghi**, por-t**a**vion/po**rt-a**vion, **Rom**ar-ta/Ro**m-ar**ta;

- derivate cu prefixe: anor-ganic/**an**-organic, **de-z**echilibru/**dez**-echilibru,
ine-gal/**in**-egal, ne**s-p**rijinit/**ne**-sprijinit, s**u-bl**inia/ **sub**-linia.

> Pentru cuvintele a căror structură nu mai este clară, deoarece **elementele** componente sunt **neînțelese** sau **neproductive** în limba română, normele actuale recomandă **exclusiv** despărțirea după **pronunțare (ab-stract, su-biect)** sau **evitarea** despărțirii, dacă aceasta ar contraveni regulilor: **a-broga, o-biect.**

7.3. Accentul

În limba română accentul nu are loc fix, el putând să stea pe silaba:
- ultimă: ma-ca-**ra**, to-**por**, mă-**sea**;
- penultimă: al-**bi**-nă, far-fu-**ri**-e, mor-**ma**-ne, pre-ve-**de**-re;
- antepenultima: bu-**te**-li-e, **di**-plo-mă, **ca**-me-ră, **mar**-gi-ne;
- a patra de la final: **ve**-ve-ri-ță, **pre**-pe-li-ță, **la**-po-vi-ță;
- a cincea de la final: **no**-uă-spre-ze-ce, (al)**un**-spre-ze-ce-lea.

Nu primesc accent: articolele, formele neaccentuate ale pronumelor personale şi reflexive, verbele auxiliare, prepozițiile, interjecțiile şi unele conjuncții.

În cazul omografelor, accentul pus pe silabe diferite, deosebeşte:

- înțelesul cuvintelor: **co**-pii – co-**pii.** Am făcut nişte co**pii** după actele de studii. Voi sunteți co**pii** cuminți.
  co-**lo**-ni-e – co-lo-**ni**-e: După bărbierit tata foloseşte apă de co**lo**nie. India a fost mult timp colo**ni**e britanică.
- forme gramaticale ale aceluiaşi cuvânt: **cân**-tă (prezent) – cân-**tă** (perfect simplu).

“În funcție de **uzul literar actual,** normele actuale (DOOM 2) recomandă **o singură** accentuare la cuvintele precum *adică, aripă, avarie, caracter, călugăriță, doctoriță, duminică, fenomen, ianuarie, lozincă, miros, regizor, sever, şervet, unic, tăceți, bateți, suntem, sunteți* sau **două variante** accentuale **literare**: acatist/acatist, anost/anost, antic/antic, gingaş/gingaş, hatman/hatman, intim/intim, jilav/jilav, penurie/penurie, profesor/ profesor, trafic/trafic ”.

Exerciții Vocabular

Ex.1. Precizați structura cuvintelor de mai jos după modelul: bunic = ***bun*** (radical) + ***-ic*** (sufix): **bănuț, încredere, puținătate, a răscumpăra, a îmbuna, a înnopta, a îmbunătăți, a împământeni.**

Ex.2. Grupați cuvintele de mai jos conform cerințelor date: cuvinte alcătuite din: **a. prefix + radical; b. radical + sufix; c. prefix + radical + sufix:**

a dori, mahalagiu, pătrat, sătean, usturoi, a se răzgândi, a încreți, ilegalist, prelucrabil, împănare, sulițar, credincer, îmbunare, nebun, a se încrede.

Ex.3. Găsiți rădăcina cuvintelor: **neîngrămădit, dezrădăcinare, contrafăcut, casnică.**

Ex.4. Alcătuiți familiile lexicale ale cuvintelor: **rău, frunză, mult, floare, piatră, pământ, lung** (câte şapte derivate pentru fiecare cuvânt).

Ex.5. Grupați pe familii lexicale următoarele cuvinte: **albăstrui, cuvânt, vorbă, conştiință, vorbăreț, vocală, bun, conştient, cuvântare, albăstrea, vorbitor, a cuvânta, vorbuliță, albastru, cuvântător, a vorbi, albăstrire, conştiincios, cuvințel, vorbire, a vocaliza, a albăstri, conştiinciozitate, vocalic, vorbărie, bunătate, vorbuşoară, vocalizare, bunicel, albăstreală.**

Ex.6. Să se indice termenii care aparțin aceleiaşi familii lexicale:

1. mână	2. maniciură	3. maufactură	4. mănuşă
5. mânuşiță	6. a înmâna	7. manivelă	8. pe sub mână
9. mânăstire	10. mănăstire	11. pe mână	12. a mâna

Ex.7. Precizează rădăcina cuvântului ***neîmpădurire:***

a a. împădurire b. împădu-
c. -pădurire d. –pădur-
b e. neîmpăduri

Ex.8. Subliniați cuvintele care fac parte din **vocabularul fundamental**:

„Schimbările care au loc în societate se reflectă, direct sau indirect, mai ales în vocabular, compartimentul cel mai labil şi mai supus influențelor din afară”.

Ex.9. Să se precizeze apartenența cuvintelor de mai jos la vocabularul fundamental sau la masa vocabularului : **lună, hiat, pârcălab, dulce, a merge, a implementa, ienicer, nepot, rival, încet, confrate, a rectifica, târziu, cneaz, zi, desinență, dugliş, urât, a râde, duşman.**

Ex.10. Precizează apartenența fiecărui cuvânt la una din categoriile: **arhaisme, regionalisme, neologisme:**

1. armaş	5. a ridiculiza	9. a accepta	13. obscen
2.caimacan	6. curechi	10. spahiu	14. a hămăi
3. asiduu	7. piscină	11. pravilă	15. continuu
4. corfă	8. a difuza	12. a se sfădi	

Ex.11. Aparțin **jargonului** cuvintele din seria:

c a. demuazelă, darling, madam, mersi, parol;
d b. bonjur, ui, lovele, mălai, a şparli;
e c. pa, ceau, cer, pământ, diriga;
f d. pălărie, a molări, pălincă, clop, cucuruz.

Ex.12. Indicați cărei categorii de cuvinte din masa vocabularului îi aparțin termenii de mai jos: **abolire, accelerat, agă, agie, alezare, amortiza, analist, analog, animă, apeduct, aprod, armaş, arnăut, asalt, autohton, barabulă, beilerbei, bojdeucă, cațaveică, cauc, ceauş, cheb, chel, ceapraz, cilindru, ciubotă, cneaz, columbelă, coşarcă, cucuruz, curechi, curent, cuşmă, dajdie, demuazelă, dictafon, distinct, fast, dregător, fotosensibil, harbuz, ienicer, imens, iți, lexic, logofăt, murui, megieş, musiu, metafizică, tujur, ui.**

Ex.13. Indicați, în lista de mai jos, cuvântul care nu aparține familiei lexicale a verbului ***a scrie***:

a. scriitor b. scriere
c. scriptură d. scrisoare

Ex.14. Fie cuvintele: 1. **sară** (=seară); 2. **roate, aripe**; 3. **paharnic**; 4. **vameş vieții**. Ele reprezintă:

a. arhaisme lexicale în 1 şi 4 b. arhaisme fonetice în 1 şi 3
c. arhaisme morfologice în 2 d. arhaisme sintactice în 3 **şi** 4

Ex.15. Dintre următoarele cuvinte nu sunt **regionalisme**:

a. păpuşoi b. cucuruz
c. gagiu d. porumb

Ex.16. Să se analizeze structura morfematică a cuvintelor: **înnorată**, **nescrise**

Ex.17. Cuvântul **lăcaş** este:

a. arhaism b. regionalism
c. cuvânt din limbajul standard

Ex.18. Precizați **sensurile proprii şi figurate** ale cuvintelor subliniate din textul de mai jos şi arătați sensul cu care sunt ele folosite:

“A trecut întâi o boare
Pe deasupra viilor,
Şi-**a fuat** de prin ponoare
Puful păpădiilor

Cu acorduri lungi de liră
I-**au răspuns** fânețele
Toate florile **şoptiră**,
Întorcându-şi **fețele**”. (G. Topârceanu – Rapsodii de toamnă)

Ex.19. Să se indice sensul verbului ***a fi*** (predicativ) în fiecare dintre următoarele enunțuri:
g “În lumea asta **sunt** femei” ...
h Maşina **este** în garaj.
i Joi **a fost** un accident grav.
j Mâine **va fi** un an de când ne-am cunoscut.
k Tu **eşti** din Almăj?
l Repriza **este** de 45 de minute.
m La anul **va fi** la facultate.
n Cât **este** un kilogram de roşii?
o Pe unde **ați fost** de dimineață şi până acum?
p Ce **e** când te mănâncă palma?
q **Era** pe la 1848 ...
r Cât **va fi** soare voi sta pe plajă.

Ex.20. Formați scurte propoziții în care să folosiți omonimele: **toc, lună, ceară, cer, gol, mei, mai, război, păr**.

Ex. 21. Înlocuiți punctele printr-unul dintre cuvintele scrise în stânga paginii:
a. **car** (subst.) 1. Părinții mei au construit o . . . . nouă.
b. **care** (pron.) 2. Doi boi trag un . . . . încărcat cu fân.
c. **casă** (subst.) 3. Eu . . . . în spate un rucsac mic.
d. **masă** (subst.) 4. Pe ulița satului trec două . . . . goale.
e. **capră** (subst.) 5. Pe . . . . elev îl asculți ?
f. **gol** (adj.) 6. Plătesc la . . . . cumpărăturile făcute.
g. **casă** (subst.) 7. S-au adunat pe stradă o . . . . de oameni.
h. **capră** (subst.) 8. Tot luându-se din el , butoiul este aproape . . . .
i. **car** (verb) 9. La ora 12, mama ne cheamă la . . . .
j. **care** (subst.) 10. El taie lemne folosindu-se de o . . . . . . şi un ferăstrău.
k. **masă** (subst.) 11. A câstigat meciul, marchând un singur . . . .
l. **gol** (subst.) 12. Are numai o ……. şi doi iezi.

Ex.22. Să se grupeze expresiile din coloana A cu **sinonimele** din coloana B:

A	B
1. a lua peste picior	a. a-şi găsi beleaua
2. a-şi aprinde paie-n cap	b. a-şi bate joc
3. a nu face doi bani	c. a lua la refec
4. a intra la apă	d. a ajunge la mal
5. a prinde cu minciuna	e. a nu fi cu piciorele pe pământ
6. a lăsa în apele lui	f. a ajunge la sapă de lemn
7. a da de fundul sacului	g. a nu face nici cât o ceapă degerată
8. a ieşi la liman	h. a o băga pe mânecă
9. a trage un perdaf	i. a lăsa în plata domnului
10. a fi cu capul în nori	î. a prinde cu ocaua mică

Ex.23. Să se indice câte un **sinonim neologic** pentru următoarele cuvinte din fondul vechi al limbii (toate neologismele să înceapă cu litera a):

1. asemănare	2. pustnic	3. strămoşesc	4. îngrijorare
5. a zădărnici	6. a însufleți	7. a prețui	8. a adânci
9. scrobeală	10. înflăcărare	11. disprețuitor	12. prefăcut
13. meşteşugar	14. înălțare	15. stăruitor	16. înfățişare
17. atrăgător	18. însuşire	19. a mări	20. băştinaş
21. ajutor	22. a înainta	23. folos	24. adevărat

Ex. 24. Să se indice câte un **sinonim lexical** pentru fiecare din sintagmele de mai jos:
1. de neprețuit 6. a-şi lua zborul 11 vrednic de plâns

2. fără culoare
3. fără cusur
4. tabără militară
5. foarte mic
7. înalt funcționar
8. agent secret
9. a sări de pe şine
10. luare în râs
12. a da de urmă
13. a-şi pierde speranța
14. masă de seară

Ex.25. Să se indice câte un **sinonim lexical neologic** pentru fiecare sintagmă:

1. din care se extrage uleiul
2. referitor la miros
3. referitor la vise
4. referitor la existență
5. referitor la vedere
6. care ține un discurs
7. care poate fi pipăit
8. remediu universal
9. a pune în pericol
10. supus alterării
11. putere de convingere
12. furt literar
13. referitor la ploaie
14. care cunoaşte mai multe limbi
15. suveran pontif
16. bun de băut
17. a pune la cale
18. prim-ministru
19. care preîntâmpină un rău
20. a face rost

Ex.26. Să se indice prin DA sau NU dacă următoarele cuvinte sunt **sinonime**:

1. pueril – infantil
2. indigen – civilizat
3. deponent – depoziție
4. (a) aboli – (a) suprima
5. indispus – indecis
6. pronume – propune
7. competent – capabil
8. emoționant – abominabil
9. (a) dinamiza – (a) dinamita
10. stârpire – eradicare

Ex. 27. Grupează **sinonimele** din grupa **A** cu cele din grupa **B:**

A	B	A	B
1. adânc	a) ridicol	9. veşnic	i) inutil
2. bețiv	b) malițios	10. deştept	Î) avid
3. caraghios	c) inteligent	11. fățarnic	j) etern
4. cinstit	d) contagios	12. îngâmfat	k) profund
5. ciudat	e) insolent	13. lacom	l) culpabil
6. obraznic	f) melancolic	14. molipsitor	m) ipocrit
7. răutăcios	g) onest	15. vinovat	n) alcoolic
8. trist	h) infatuat	16. zadarnic	o) bizar

Ex. 28. Alege fiecărui cuvânt din grupa A câte două **sinonime** din grupa B:

A	B	A	B
1. poftă	a. fals	8. a-şi închipui	n. spaimă
	b. a aniversa		o. consoartă
2. a evoca	c. opinie	9. fățarnic	p. dorință
	d. ipocrit		q. a se constitui
3. soție	e. necomunicativ	10. a înapoia	r. eronat
	f. a ucide		s. fățarnic
4. frică	g. a restitui	11. părere	ş. a celebra
	h. a-şi imagina		t. duplicitar
5. prefăcut	i. a ameliora	12. a sărbători	ț. a returna
	î. fals		u. posac
6. tăcut	j. teamă	13. a omorî	v. a remedia
	k. să redeştepte		w. convingere
7. a îmbuătăți	l. nevastă	14. greşit	x. a bănui
	m. chef		y. a asasina

Ex. 29. Găsiți trei **sinonime vechi** şi trei **sinonime neologice** pentru cuvintele:
1. tăinuire ; 2. ceartă.

Ex. 30. Grupați **sinonimele** de mai jos:
1.culpabil 2.pueril 3.terifiant 4.juvenil;

5.abominabil	6. similar	7.amănunțit	8.stupefiat;
9.credincios	10.victorios	11.nevinovat	12.vindicativ;
13.tineresc	14.vinovat	15.asemănător	16.înfiorător;
17.uimit	18.îngrozitor	19.biruitor	20.copilăresc;
21.răzbunător	22.inocent	23.detaliat	24.fidel.

Ex. 31. Alege fiecărui cuvânt din grupa A câte trei **sinonime** din grupa B :

A	B	A	B
1. sentință	a. presupunere	6. a cugeta	o. remarcabil
	b. încredințare		p. delapidare
	c. decizie		q. îmbelşugat
2. fundamental	d. hoție	7. bănuială	r. a gândi
	e. excelent		s. hotărâre
	f. condamnabil		ş. convingere
3. admirabil	g. suspiciune	8. certitudine	t. fundație
	h. blamabil		ț. prezumție
	i. spornic		u. încântător
4. abundent	î. culpabil	9. vinovat	v. îndestulat
	j. verdict		w. a reflecta
	k. temelie		x. escrocherie
5. fraudă	l. a judeca		
	m. bază		
	n. siguranță		

Ex. 32. Alege fiecărui cuvânt din grupa A câte cinci **sinonime** din grupa B

A	B	A	B
1. mijloc	a. mic	3. drum	j.aspru
	b. înfocat		k. necruțător
	c .centru		l. resurse
	d. cărare		m. feroce
	e. talie		n. potecă
2. mărunt	f. năvalnic	4. aprig	o. brâu
	g. stradă		p. neînsemnat
	h. scund		q .autostradă
	i. procedeu		r. fin
	î. sfărâmat		s. ulicioară

Ex. 33. Pentru fiecare cuvânt din grupa A găsiți câte un **antonim** în grupa B:

A	B	A	B
1. excedent	- a. creditor	11. natalitate	- j. stalagmită
2. proră	- b. culpabil	12. nocturn	- k. obscur
3. flux	- c. a interzice	13. a îngădui	- l. pupă
4. generos	- d. grosolan	14. a succede	- m. incult
5. debitor	- e. realitate	15. convex	- n. eşec
6. vasal	- f. deficit	16. rafinat	- o. meschin
7. stalactită	- g. mortalitate	17. erudit	- p. permis
8. prohibit	- h. teluric	18. cosmic	- q. concav
9. inocent	- i. reflux	19. ilustru	- r. senior
10. succes	- î. a precede	20. himeră	- s. diurn

Ex. 34. Scrie câte un **sinonim**, respectiv câte un **antonim** pentru următoarele cuvinte: **1. occidental; 2. sincer; 3. iubire; 4. compasiune; 5. a pleca.**

Ex. 35. Să se indice câte un **sinonim lexical** din coloana B pentru expresiile din coloana A:

A		B
1. a-şi aduce aminte	-	a. târziu
2. a-i pieri piuitul	-	b. ascuns
3. cu dosul în sus	-	c. neatent

4. a fi numai ochi şi urechi - d. a munci
5. a umbla pe şapte cărări - e. înțelept
6. a mânca pâine albă - f. a uita
7. părere de rău - g. leneş
8. dat la iveală - h. normal
9. peste nouă mări şi nouă țări - i. încet
10. a-i tăia cuiva cuvântul - î. sărac
11. a-i fi drag ca lumina ochilor - j. a se iubi
12. odată cu găinele - k. ghinion
13. a nu privi cu ochi buni - l. a vorbi
14. a se avea la cuțite - m. a încuraja
15. a sta cu mâinele-n sân - n. a se înțelege
16. a fi permanent în război - o. treaz
17. a-i merge din plin - p. (a) aproba
18. prost ca o ciubotă - q. bucurie
19. în doi timpi şi trei mişcări - r. aproape
20. iute ca prâsnelul - s. (a) urî.

Ex.36. Găsiți pentru cuvintele scrise deosebit **antonimul sau antonimele** potrivite:

1. **vrednic** - a) harnic; b) leneş; c) puturos
2. **indigen** - a) autohton; b) exogen; c) etic; d) exterior
3. **linişte** - a) gălăgie; b) departe; c) acasă
4. **pretutindeni** - a) nicăieri; b) sus; c) oriunde
5. **a purifica** - a) a macula; b) a murdări; c) a întina
6. **imaculat** - a) maculat; b) maculatură; c) obosit
7. **aici** - a) acolo; b) lângă; c) arici
8 8. **repede** - a)agasant; b) lent; c) domol
9. **a aduna** - a) a strânge; b) a împrăştia; c) a risipi
10. **bogat** - a) sărac; b) avut; c) înstărit
11. **a pierde** - a) a găsi; b) a câştiga; c) a afla
9 12. **par** - a) măciucă; b) impar; c) por
10 13. **curat** - a) necultivat; b) murdar; c) cutat
11 14. **deştept** - a) inteligent; b) doct; c) prost
12 15. **drept** - a) strâmb; b) stâng; c) zestre
13 16. **citeț** - a) lizibil; b) ilizibil; c) cititor
14 17. **egoist** - a) alogen; b) oneros; c) altruist
15 18. **cacofonie** - a) eufonie; b) malefic; c) rezonanță
16 19. **diurn** - a) revers; b) nocturn; c) dimineață
17 20. **munte** - a) câmpie; b) pădure; c) acasă.

Ex. 37. Găsiți **antonimele** cuvintelor de mai jos. Menționăm că toate antonimele încep cu litera m.
1. adevăr; 2. arid; 3. bine-crescut; 4. crud; 5. curat; 6. imens; 7. îngâmfat; 8. a trăi; 9. mic; 10. a micşora; 11. puțin; 12. repaus; 13. a sta; 14. tare; 15. viață.

Ex. 38. Alegeți **paronimul** corect folosit:

A	B	A	B
1. bazin **carbonier**	**/ carbonifer**;	6. tribunal **arbitral**	**/ arbitrar**;
2. calotă **glacială**	**/ glaciară;**	7. privire **glaciară**	**/ glacială**;
3. greutăți **familiale**	**/familiare**;	8. industrie **mineră**	**/ minieră**;
4. notație **literară**	**/ literală**;	9. a rămâne pe **jantă**	**/ geantă**;
5. păcat **original**	**/ originar**;	10. a-şi pierde **conştiința**	**/cunoştința.**

Ex. 39. Cuplați **paronimele**:

1. a adjudeca	a. a apropria	8. androgen	h. a adopta
2. adagio	b. arbitrar	9. apical	i. adagiu
3. a adapta	c. opoziție	10. apoziție	î. atlaz
4. aferent	d. apicol	11. a apropia	j. eferent
5. alabastru	e. arhivist	12. arbitral	k. albastru
6. aliterație	f. imputație	13. arhivar	l. androgin
7. amputație	g. a abjudeca	14. atlas	m. aliterare.

18
19
20 **Ex. 40**. Alegeți explicația potrivită pentru **paronimele** din coloana stângă:

1. **adagiu** – a. “varietate de ghips”;
2. **adagio** – b. ”făcut la întâmplare”;
3. **albastru** – c. “îndreptare”;
4. **alabastru** – d. ”a se dezvolta”;
5. **anual** – e. “a se lăsa seara”;
6. **anuar** – f. “aforism”;
7. **apropia** – g. “publicație anuală”(subst.);
8. **apropria** – h. ”privitor la cauză”;
9. **arbitral** – i. “cuvânt de laudă”;

β 10.**arbitrar** – î. “a include un adaos într-un text”;
χ 11.**cazual** – j. “hotărât de arbitru”;
δ 12.**cauzal** – k. “în tempo lent”.
13.**colectare** – l. ”acțiune de a strânge lucruri etc.”;
14.**corectare** – m. “a stabili prețul”;
15.**complement** – n. “numele unei culori”,
16.**compliment** – o. ”cu privire la cazurile gramaticale”;
17.**evolua** – p. “parte de propoziție”;
18.**evalua** – q. ”care are loc o dată pe an”;
19.**însera** – r. “a-şi însuşi un lucru străin”;
ε 20.**insera** – s. “a se deplasa mai aproape”.

Ex. 41. Indicați, prin rescriere, care este **paronimul** potrivit în următoarele contexte:

1. Alegerea mirelui nu a fost **arbitrară / arbitrală**.
2. Primirea făcută a fost destul de **glacială /glaciară**.
3. A avut parte de multe greutăți **familiare / familiale**.
4. Toți cei care economisesc au un **libret /livret** de economii.
5. Toată viața a călătorit pe **spețele / spezele** statului.
6. Pe stradă pericolul este **eminent / iminent**.
7. S-a împiedicat într-o conductă **petroliferă / petrolieră**.
8. Nu mă voi angaja **temporar / temporal**.
9. Studiază într-un **atlas /atlaz** geografic.
10. Clientul este **insolvabil / insolubil**.
11. Neclaritățile au fost **elucidate / eludate**.
12. Toată viața am fost **solidari / solitari**.
13. Am fost în **audiție / audiență** la prefect.
14. Propunerea făcută l-a **simulat / stimulat** la studiu.
15. A studiat complementul **cauzal / cazual**.
16. Cerul este foarte **alabastru / albastru**.
17. A fost un student **eminent / iminent**.
18. Pentru revendicările lor, oamenii **manifestă / manifestează** pe străzi.
19. A ascultat cu atenție **expoziția / expozeul** vorbitorului.

φ 20. Se teme când vulcanul **erupe / irupe**.

Ex. 42. Explicați de ce sunt **pleonastice** următoarele construcții şi combinații lexicale:

A

1. aberație absurdă	**2. abilitate iscusită**
3. beznă întunecoasă	**4. bibliotecă de cărți**
5. bicicletă cu două roți	**6. caligrafie frumoasă**
7. a călca cu piciorul	**8. ciornă provizorie**
9. democrație populară	**10. a deshuma din pământ**

B

1. averse de ploaie	**2. deşert pustiu**
3. iluzie amăgitoare	**4. geamăt tânguitor**
5. june tânăr	**6. diurnă zilnică**

7. perspective viitoare	**8. ţigară de tutun**
9. hazard întâmplător	**10. elogiu laudativ**

Ex. 43. Explicaţi următoarele noţiuni :
prefix **cuvânt de bază** **sufix** **cuvânt derivat**

Ex. 44. Se dau următoarele cuvinte : **a înainta, a înăbuşi, a îmbăia, împilare, a împuţina, desen, despot, a dezamăgi, a dezmembra, a răsări, a răsfoi, răsplată, răzbate, războinic, a răzvrăti, înalt, a înălbăstri, a îmbăta, a împinge, a desfiinţa, destinatar, dezastruos, a dezmierda, răscruce, a răspunde a răspândi, război, a se răzgândi, răzuire, înapoi, a înăspri, îmbelşugat, a împleti, a desfăşura, a desluşi, a dezavua, dezolant, răzeş, răscumpărare, răstimp, răzmeriţă, a încărca, a îmbina, înaripat, îmblănită, desfrâu, a dezbrăca, desfrânat, a dezrobi, răsunet, răşină, răzbunare, răzor, înarmat, încălzire, împiedicat, a împunge, a despăgubi, a descuraja, a se dezgusta, dezvoltare**

Se cere:
- sublinierea cuvintelor formate cu ajutorul prefixelor.

Ex. 45. Formaţi diminutive folosindu-vă de cuvintele: **cărare, carte , car, casă, căţel, cazan, câmp, chef, şi de sufixele : uţ, -uş, -el, -işoară, -uţă, -uşor, -uleţ, -uie.**

Menţionăm că fiecărui cuvânt îi corespunde un singur sufix.

Ex. 46. Daţi câte două exemple de **cuvinte compuse** prin **contopire** şi prin **alăturare** (cu sau fără cratimă) pentru fiecare dintre părţile de vorbire indicate:

substantive	***adjective***	***pronume***	***numerale***	***adverbe***	***prepoziţii***	***conjuncţii***
? ?	? ?	? ?	? ?	? ?	? ?	? ?

Ex. 47. Se dau următoarele cuvinte compuse (ortografiate greşit): **rău-făcător, bine voitor, cu minte, câinelup, dublu decalitru, Balta-Brăilei, SN-CFR, primplan, floarea soarelui, caldemare, Delta-Dunării, Calea Victorii, Peştera-Muierii, dute-vino, cum-se-cade, dumnea-ta, C EC, Valea-lui Mihai, Gara de-Nord, CâmpiadeVest, Stan-Păţitul, fie care, de asupra, a-casă, aşa dar, pre-cum, înde lung, O NU, TAR-OM, Peninsula-Balcanică, Radu-de-la-Afumaţi, de mâncare**

Se cere:
- completarea tabelului de mai jos, ortografiind corect cuvintele de mai sus:

Cuvinte compuse prin sudare	Cuvinte compuse prin alăturare cu cratimă	fără cratimă	Cuvinte compuse prin abreviere

Ex. 48. Alcătuiţi contexte adecvate, în care cuvintele: ***frumos, urât, util*** să fie folosite ca: substantive, adjective şi adverbe.

Ex. 49. Precizaţi valoarea morfologică a cuvintelor subliniate:

a. Totdeauna m-a bucurat marcarea unui **gol.**
b. Are un suflet **curat.**
c. **Vara** căldura este insuportabilă.
d. Cântă **cucul** sus pe-o creangă.
e. Primăvara apele curg **repede**.
f. **Eu** îmi apăr sărăcia.
g. **Cursul** Nerei este foarte sinusoidal.
h. Nu s-a aşezat niciodată **contra** vântului.
i . Bunica mi-a cântat o **colindă** foarte veche.
î. Numai votul lui a fost **contra.**
j. Depresiunea Almăjului o **colindă** mulţi turişti.
k. Toată apa din bazin a **curs.**
l. **Eul** liric îşi exprimă direct trăirile.
m. Plecându-i copiii, a rămas singur **cuc**.
n. **Vara** aceasta merg la mare.
o. Caietul **curat** este oglinda elevului.
p. Îi place să se plimbe **gol** prin cameră.

Ex. 50. Grupaţi următoarele neologisme pe domeniile în care sunt folosite: seringă, arctic, ipoteză, boreal, ecuaţie, continental, cerebral, epidemie, hexagon, istm, luxaţie, demonstraţie, bormaşină, diesel, chirurgie, terapeutic, torent, zecimală, buldozer, excavator.

Fonetică

Ex.1. Subliniați cu o linie vocalele, cu două linii semivocalele în cuvintele de mai jos:
poezie, furioasă, doarme, veghează, ouat, nea, cuib, creatură, tăiat.

Ex.2. Subliniați cu o linie diftongii şi cu două linii triftongii din cuvintele de mai jos.
băiat, grăiau, geam, croiască, leoarcă, busuioc, gheață, duios, ceas, cioară, voios, iarbă, doreai, piuă, pleoapă, ploua, suiau, îndoială, ghiol, inimioară, creioane, ciob.

Ex. 3. Precizați câte litere şi câte sunete sunt în cuvintele de mai jos, după ce le-ați transcris fonetic:
ceai, margine, chenar, extern, exemplu, chibrituri, centru, gherghină, exercițiu, deci, chiuvetă, exil, fragi, ghiveci, axă, explozie, chior, fix, examen.
Model: gherghef /g'erg'ef/ = 8 litere şi 6 sunete.

Ex. 4. Subliniați diftongii cu o linie, vocalele în hiat cu două linii din cuvintele următoare:
biata, fiul, iepure, ființă, cereală, deocamdată, coagula, roate, lua, luând, unguent, bacterian, ştiucă, barieră, copii, bastion, treacă, teologie, influență, dulăpior.

Ex. 5. Dați exemple de cuvinte (câte două) care să conțină următoarele vocale în hiat: **a-a, e-e, i-i, o-o, u-u.**

Ex. 6. Indicați hiatul din cuvintele:
cauteriza, arau, făină, văita, păun, pârâu, câlcâi, cârâitor, desfrâu, brâuleț, peisaj, suveică.

Ex. 7. Despărțiți în silabe cuvintele de mai jos, precizând regulile folosite:
analfabet, arctic, atlet, bojdeucă, caisă, conjuncție, despre, dezechilibru, dreptunghi, fiică, jertfă, mausoleu, somptuos, inexact, vârstnic.
Model: a-flu (excepție de la regula privind despărțirea a două consoane intervocalice).

Ex. 8. Construiți enunțuri din care să reiasă sensul diferit al următoarelor cuvinte în funcție de accent (omografe):**_o_chi-och_i_, b_o_li-bol_i_, răț_o_i-rățo_i_, pol_e_i-pole_i_, ha_i_nă-h_a_ină, războ_i_-războ_i_, _a_buri-abur_i_, scumpi_i_-sc_u_mpi, d_o_mni-domn_i_, por_u_nci-porunc_i_**.

Ex. 9. Subliniați formele corecte din perechile de cuvinte de mai jos**:**

afectos – afectuos	aversiune – adversiune
avocat – advocat	bleumaren – bleumarin
aripe – aripi	cabluri – cable
casierie – caserie	conjuctură – conjunctură
coperte – coperți	creem – creăm
datine – datini	dividend – divident
dagile – dragele (mele)	escroc – excroc
fierăstrău – ferăstrău	filigran – filigram
greşală – greşeală	genuflexiuni – genoflexiuni
indentitate – identitate	intinerar – itinerar

Ex. 10. Indicați varianta accentuată corect a următoarelor cuvinte: ***an*tic - an*tic*, a*va*rie - avar*ie*, carac*ter* - ca*rac*ter, de*but* - *de*but, feno*men* - fe*no*men, *ia*nuarie - ianu*a*rie, *ma*tur - ma*tur*, *sim*bol - sim*bol*.**

Ex. 11. Folositi, în enunțuri, omofonele (cuvinte pronunțate la fel, dar scrise diferit) de mai jos: **altădată - altă dată, bineînțeles - bine înțeles, cuminte - cu minte, încontinuu - în continuu, nicidecum - nici de cum, numaidecât - numai de cât, degrabă - de grabă, totodată - tot o dată**.

Ex.12. Precizați care silabă este accentuată în cuvintele:
popor, masă, pasăre, prepeliță, viezure, lapoviță, câmpie, felie, măsea, topor, scaun, repede, cameră, şaptesprezece, astronaut, mormane, margine, vizită.

Teste

10.1. Testul numărul 1

¤ **1.** Sunt întotdeauna ***vocale*** toate sunetele din seria:

a. **a,e,i;** b. **a,o,u;** c. **a,ă,â.**

¤ **2.** Cuplurile de cuvinte: ***destins-distins***, ***omis-emis***, ***afabil-amabil***, ***amputa-imputa*** sunt:
a. paronime, b. sinonime, c. omonime.

¤ **3.** Indicați seria în care fiecare cuvânt conține ***semivocala e***:
a. cer, fecioară, fluture, chenare, ecou;
b. leagăn, seamă, leac, stea, vopsea;
c. peste, prefer, bine, creator, dulciuri.

¤ **4.** Fac parte din ***vocabularul fundamental*** cuvintele din seria:
a. casă, apă, găină, pom, mână;
b. lup, alb, a se duce, ureche, cinci;
c. cuțit, foişor, luni, legume, exploziv;
d. folclor, a mânca, doi, cap, capsă.

¤ **5.** Litera ***i*** are patru valori fonetice în seria:
a. ştiință, iarbă, chiuvetă, cinema;
b. a veni, iarna, cinema, chinui;
c. inginer, ieşire, atenție, maci.

¤ **6.** Sunt ***neologice*** cuvintele din seria:
a. base-ball, canotaj, a scrie, vulcan, gimnastică;
b. automobil, crichet, fotbal, antonimie, recidivă.

¤ **7.** Precizați seria care conține consoana ***/g'/***:
a. geniu, geambaş, ghetou, gheață, gară;
b. gheorghian, veghea, ghiont, gheată, ghiozdan;
c. general, ghindă, gheară, geamgiu, gheață.

¤ **8.** Pot avea ***omonime*** cuvintele din seria:
a. top, resort, bac, rachetă;
b. franc, a citi, roşie, volant, roabă;
c. arie, furnicar, om, banc, vară;
d. bancă, soare, gol, vin, oțel.

¤ **9.** În limba română ***accentul*** se pune pe:
a. prima silabă;
b. pe ultima silabă;
c. pe penultima silabă;
d. pe oricare silabă, accentul neavând un loc fix.

¤ **10.** Sunt ***regionalisme*** toate cuvintele din seria:
a. internat, spinare, sus, kilometru, lampă;
b. a sta, gazdă, urâcios, toiag, a fredona;
c. golâmb, prunc, foale, copârşeu, farbă;
d. jos, mătură, a încrusta, cuină, tream.

¤ **11.** Un ***diftong*** este alcătuit din:
a. vocală + vocală (rostite într-o silabă);
b. semivocală + vocală (rostite într-o silabă);
c. vocală + semivocală (rostite într-o silabă);
d. semivocală + semivocală (rostite într-o silabă).

¤ **12.** Următoarele cuvinte: ***a gini, moacă, şest, a uşchi, diriga, mişto*** sunt:
a. regionalisme; b. elemente de jargon;
c. termeni argotici; d. neologisme.

¤ **13.** În cuvintele ***era, eram, erau, el*** litera ***e*** transcrie:

a. semivocala /e/; b. vocala /e/;
c. diftongul /ie/; d. semivocala /i/.

¤ **14.** Cuvintele ***astfel, primăvară, cândva, bunăstare, clarviziune*** s-au format prin:
a. derivare b. compunere c. schimbarea valorii gramaticale (conversiune)

¤ **15.** Triftongul ***oai*** din cuvântul ***tigroaică*** este format din:
a. semivocală + vocală + semivocală;
b. semivocală + semivocală + vocală;
c. vocală + vocală + semivocală;
d. vocală + semivocală + semivocală.

¤ **16.** Indicați seria care conține numai ***antonime***:
a. sus - jos, aproape - departe, a sosi - a pleca, dărnicie - zgârcenie;
b. mic - mare, frumos - simpatic, zece - treizeci, aici - acolo;
c. slab - tare, înalt - scund, chirurg - medic, a adormi - a dormi;
d. tare - moale, casă - acasă, seară - aseară, prezent - viitor.

¤ **17.** Următoarele cuvinte: ***căsoaie, băiețan, copilandru, măturoaie*** au valoare de: a. augmentative;
b. diminutive;
c. cuvinte compuse;
d. nicio valoare nu este adevărată.

¤ **18.** Din următoarele cuvinte despărțite în silabe:
1. dre-ptunghi; **2. dui-os;**
3. fu-ncți-e; **4. gre-şea-lă;**
5. de-spre; **6. des-pre.**
sunt corecte:
a. 1, 2, 3; b. 4, 5, 6; c. toate; d. niciunul.

¤ **19.** Precizați câte dintre derivatele verbului **a sfii** (aşa cum apar aici) sunt scrise greşit: ***sfiire***, ***sfiios***, ***sfiiciune***, ***sfiială***, ***sfielnic*** şi ***sfiicios***:

a. unul; b. două; c. trei; d. patru.

¤ **20.** Litera ***e*** are două valori fonetice în toate cuvintele din seria:
a. ceangău, geamăt, gheată, gestionar, erou;
b. gherghină, veveriță, gentil, celuloză, semivocală;
c. genunchi, ceapă, geamantan, lebădă, gheață.

¤ **21.** Cuvintele ***geografie*** şi ***hieroglifă*** conțin:

a. patru silabe; b. cinci silabe;
c. şase silabe; d. trei silabe.

¤ **22.** Pot fi atât ***vocale*** cât şi ***semivocale*** toate sunetele din seria:

a. e,i,o,u; **b. a,o,u,e;**
c. ă,e,â,u; **d. e,a,o,u.**

¤ **23.** Cuvântul ***predecesor*** nu înseamnă:

a. "precursor"; **b. "urmaş";**
c. "premergător"; **d. "înaintaş".**

¤ **24.** Sunt despărțite corect în silabe toate cuvintele din seria:
a. a-tle-tic, ca-i-să, con-junc-ți-e, con-struc-tor, de-sa-li-ni-za;
b. a-tle-tic, cai-să, con-junc-ție, cons-truc-tor, des-a-li-ni-za;
c. at-le-tic, ca-i-să, con-junc-ți-e, con-struc-tor, des-a-li-ni-za-re.

¤ **25.** Indică perechea de cuvinte care ilustrează ***sinonimia***:

a. defula - refula; **b. ilizibil - clar;**
c. oneros - necinstit; **d. acribie - neglijență.**

¤ **26.** Nu fac parte din ***masa vocabularului*** nici un cuvint din seria:
a. foc, masă, brânză, muşchi, flux;
b. fluviu, ceas, gură, oaie, extenuat;
c. cocoş, lună, roşu, marți, trei;
d. câine, nouă, cireaşă, a bea, oase.

¤ **27.** Cuvintele ***binoclu*** şi ***bojdeucă*** sunt despărțite corect în silabe în seria:
a. bi-noc-lu, boj-deu-că;
b. bin-o-clu, boj-de-u-că;
c. bin-o-clu, boj-deu-că;
d. bi-noclu, boj-de-u-că.

¤ **28.** Sunt ***arhaisme*** toate cuvintele din seria:
a. coțcar, boier, bărbat, gând, a sfârşi;
b. isprăvnicească, mojic, slujbă, asediu, gând;
c. poartă, coardă, măsea, urmă, secol;
d. mur, vornic, spahii, zobon, mojici.

¤ **29.** În cuvântul ***foiau*** avem:
a. 5 litere, 3 vocale, o semivocală, o consoană;
b. 5 litere, 2 vocale, 2 semivocale, o consoană;
c. 5 litere, 2 vocale, o semivocală, 2 consoane;
d. 5 litere, o vocală, o semivocală, 3 consoane.

¤ **30.** Sunt ***derivate cu sufix*** toate cuvintele din seria:
a. bavarez, a abandona, iepuresc, săgeată, pepene;
b. a peria, băgăcios, a peria, băieş, ierbuliță, mărunțiş;
c. ieşeancă, sănătos, acar, băgăreț, taină;
d. război, iezişori, pânză, acidulare, aburos.

¤ **31.** Sunt ***accentuate*** corect toate cuvintele din seria:
a. **dumin<u>i</u>că, simb<u>o</u>l, precept<u>o</u>r, but<u>*e*</u>lie;**
b. **s<u>i</u>mbol, prec<u>e</u>ptor, butel<u>i</u>e, d<u>u</u>minică;**
c. **prec<u>e</u>ptor, butel<u>i</u>e, dum<u>i</u>nică, simb<u>o</u>l;**
d. **but<u>e</u>lie, dum<u>i</u>nică, simb<u>o</u>l, precept<u>o</u>r.**

¤ **32.** Indicați seria în care toate cuvintele sunt ***sinonime***:
a. a mări - a (se) înălța, a (se) lărgi, a spori, a urca;
b. pază - santinelă, stradă, veghere, protecție;
c. păcat - culpă, ispită, viciu, lagună;
d. probă - atestare, pildă, analiză, provă.

¤ **33.** În cuvântul ***genunchi*** sunt:
a. 8 litere, 3 vocale, 4 consoane, o semivocală;
b. 8 litere, 2 vocale, 4 consoane;
c. 8 litere, 3 vocale, 5 consoane;
d. altă variantă.

¤ **34.** Precizați care dintre cuvintele enumerate este format în limba română prin ***derivare cu sufixul -tor***:
a. evocator; **b. experimentator;**
c. explorator; **d. expropriator.**

¤ **35.** Litera ***e*** este ***literă ajutătoare*** în toate cuvintele din seria:
a. gen, geamantan, general, gherghef, perete;
b. veghea, secret, cerere, ceainic, chenzină;

c. **geam, ceainărie, gheată, ceaslov, geană;**
d. **afluent, infuzie, relief, hemoglobină, hipertensiune.**

¤ **36.** Fac parte din ***masa vocabularului*** toate cuvintele din seria:
a. **gras, lucru, cărunt, radio, a cuvânta;**
b. **vesel, lume, ochi, călăreț, oală;**
c. **paor, adresă, nominativ, pix, afix;**
d. **răvaş, om, negură, răzeş, vrednicie.**

¤ **37.** Diftongul ***ia*** din cuvântul ***iartă*** este format din:
a. vocală + semivocală;
b. semivocală + semivocală;
c. semivocală + vocală;
d. vocală + vocală.

¤ **38.** Precizați care dintre cuvintele:
1. parcare; 2. explorator; 3. arțar; 4. a răzui; 5. cafeină; 6. encliză
sunt formate prin derivare:

a. 1,2,3; b. 2,4,6;
c. 1,2,4; d. 4,5,1.

¤ **39.** O ***silabă*** poate conține:
a. numai o vocală; b. două vocale;
c. două semivocale; d. numai consoane.

¤ **40**. Recunoaşteți cuvintele ***derivate cu prefixe***:
1.afund; 2. concepte; 3. înălțat; 4. a întări; 5. conlucrare; 6. anunț; 7. comprimabil; 8. aprobare:

a. 1, 2, 3;	b. 2, 3, 5;
c. 2, 4, 6;	d. 1, 4, 5.

¤ **41.** În cuvântul ***ceartă*** litera ***e*** notează:
a. vocala *e*; b. semivocala *e*;
c. semivocala *i*; d. altă interpretare.

¤ **42.** Cuvintele ***electron, epitet, robot, bisturiu, patent, termopan*** aparțin:
a. fondului principal lexical;
b. masei vocabularului;
c. unor anumite limbaje;
d. altă soluție.

¤ **43.** În cuvântul ***fiică*** litera ***i*** notează:
a. vocală + vocală;
b. vocală + semivocală;
c. semivocală + vocală;
d. semivocală + semivocală.

¤ **44.** Aparțin ***limbajului ştiințific*** toate cuvintele din seria:
a. **penaj, social, colegiu, abreviere, croissant;**
b. **reflex, perioadă, eliptic, cădelniță, deferență;**
c. **metalic, a migra, fabulos, celest, a emigra;**
d. **canion, defileu, desinență, solfegiu, limfom.**

¤ **45.** În cuvintele ***chiuretaj, chiorî, trunchi*** avem:
a. 9 litere - 7 sunete; 6 litere - 4 sunete; 7 litere - 5 sunete;
b. 9 litere - 8 sunete; 6 litere - 5 sunete; 7 litere - 6 sunete;
c. 9 litere - 9 sunete; 6 litere - 6 sunete; 7 litere - 7 sunete;
d. 9 litere - 8 sunete; 6 litere - 4 sunete; 7 litere - 7 sunete.

¤ **46.** Nu sunt ***antonimice*** grupurile:

a. prieten - amic; **b. sus-jos;**
c. a merge - a sta; **d. prieten - inamic.**

¤ **47.** Cuvintele ***sinonime*** şi ***subapreciere*** sunt despărțite corect în silabe în seria:

- **a. si-no-nime, sub-a-pre-ci-e-re;**
- **b. sin-o-ni-me, su-ba-pre-ci-ere;**
- **c. sin-o-ni-me, sub-a-pre-ci-e-re;**
- **d. si-no-ni-me, su-ba-pre-ci-ere.**

¤ **48.** Sunt ***derivate cu prefixe*** cuvintele din seria:

- **a. prezentare, împăiere, a prețui, a recolta;**
- **b. prestabil, strălucitor, reaşeza, răsfrângere;**
- **c. prezidiu, a redacta, răzuire, strălucesc;**
- **d. presortare, regeşte, răzbunare, dezonorare.**

¤ **49.** În cuvântul ***auditoriu*** litera ***u*** notează:

- a. semivocală + vocală;
- b. vocală + semivocală;
- c. vocală + vocală;
- d. semivocală + semivocală.

¤ **50.** Elementul subliniat din cuvântul ***lucr<u>ez</u>i*** este:

- a. desinență;
- b. sufix gramatical;
- c. temă lexicală;
- d. rădăcină.

10.2 Testul numărul 2

¤ **1.** Litera ***i*** este vocală şi literă ajutătoare în toate cuvintele din seria:

- **a. ciubăr, raci, chiar, genunchi, cioc;**
- **b. ghiaur, ghid, giurgiuvean, gimnast;**
- **c. cină, chică, gigant, circular, chinez;**
- **d. geometrie, schior, farmacie, inginer.**

¤ **2.** Sunt ***derivate cu sufixe*** toate cuvintele din seria:

- **a. acomodare, băiețel, inimos, sanie, pădure;**
- **b. băbeşte, acreală, a tapa, insuliță, nume;**
- **c. inelată, mănuşar, activitate, bălan, a robi;**
- **d. patimă, istovitor, răşină, actoraş, băiețoi.**

¤ **3.** Un ***triftong*** este alcătuit din:

- a. vocală + vocală + vocală (într-o silabă);
- b. semivocală + vocală + vocală (într-o silabă);
- c. vocală + semivocală + semivocală (într-o silabă);
- d. semivocală + vocală + semivocală (într-o silabă).

¤ **4.** Cuvintele ***căsuță, băiețică, măturică*** au valoare de:

a. diminutive; b. regionalisme;
c. augmentative; d. neologisme.

¤ **5.** Pot avea ***omonime*** toate cuvintele din seria:

- **a. cursă, bandă, nuc, golf, vie;**
- **b. pupă, tură, rasă, milă, sol;**
- **c. voleu, silit, bilă, păr, prună;**
- **d. doc, patină, val, bob, seară.**

¤ **6.** Precizați din câte sunete sunt formate cuvintele ***triunghi, geam, veghea***:

a. 8,4,6; b. 2,1,2;

c. 7,1,5; d. 6,3,4.

¤ **7.** Sunt ***arhaisme*** toate cuvintele din seria:
a. sentiment, a supraveghea, a încerca, răzeş, armie;
b. amurg, asfinţit, salcâm, comis, căldăruşă;
c. serdar, stolnic, caldarâmgiu, polcovnic, agie;
d. cauc, apăraie, câteştrei, jupâneasă, sieşi.

¤ **8.** Litera ***e*** are două valori fonetice (vocală şi literă ajutătoare) în cuvintele din seria:
a. celofan, ceafă, chefliu, gelos, geaba;
b. ghebos, gelatină, chef, ceferist, chefliu;
c. ghem, cerere, gheară, gem, ceai;
d. englezesc, ciocoieşte, ascendent, inteligentă.

¤ **9.** Sunt ***neologisme*** toate cuvintele din seria:
a. soare, mireasă, solemn, simbol, ram;
b. abundenţă, a ordona, a stabili, a imagina, etern;
c. trist, frunză, tunet, tehnică, plop;
d. umbră, prispă, a comanda, sabie, staţiune.

¤ **10.** Morfemul subliniat în cuvântul ***nescrise*** este:
a. sufix gramatical; b. desinenţă;
c. sufix lexical; d. prefix.

¤ **11.** Litera ***e*** are patru valori fonetice în toate cuvintele din seria:
a. cenaclu, ceară, pepene, oboseală;
b. buştean, lemn, proverbe, chenar;
c. cheaguri, acestea, pentru, fulger;
d. acnee, tacheţi, vilbrochen, hătmănie.

¤ **12.** Sunt ***regionalisme*** toate cuvintele din seria:
a. expunere, a indica, agitaţie, creştet, vânt;
b. subiect, a dormita, linişte, brad, a lucra;
c. text, a transcrie, râu, a vedea, frunză;
d. lepedeu, prisacă, piparcă, şnaidăr, gost.

¤ **13.** Sunt ***derivate prin prefixe*** toate cuvintele din seria:
a. răzbatere, presus, îmbolnăvire, a recalifica, strămoşesc;
b. referire, prezent, răzeş, strănepot, a încălţa;
c. regăţean, a prescurta, răzişoară, a înnoda, a dezaproba;
d. prenatal, împreună, relatare, a răzui, dezertor.

¤ **14.** În cuvântul ***podoabe*** litera ***o*** notează:
a. vocală, vocală; b. vocală, semivocală;
c. semivocală, vocală; d. semivocală, semivocală.

¤ **15.** Sunt despărţite corect în silabe toate cuvintele din seria:
a. an-or-ga-nic, a-ri-pioa-ră, cre-deau, co-or-do-na-re;
b. a-nor-ga-nic, a-ri-pio-a-ră, cre-de-au, co-ord-o-na-re;
c. an-or-ga-nic, a-ri-pi-oa-ră, cre-de-au, co-or-do-na-re;
d. a-nor-ga-nic, a-ri-pioa-ră, cre-de-au, co-o-rdo-na-re.

¤ **16.** Pot avea ***omonime*** toate cuvintele din seria:
a. mediu, trac, cod, masă, astronomie;
b. dacă, pitic, nor, post, apă;
c. cataractă, radă, milă, fortuit, ramă;
d. râs, pompă, parabolă, general, vier.

¤ **17.** Fac parte din ***masa vocabularului*** toate cuvintele din seria:
a. ochi, destul, ciolane, parale, amonte;

b. **ciubotă, parataxă, binom, filtru, oracol;**
c. **pinten, greu, a duce, mândră, amic;**
d. **cântec, chimir, picioare, cuvinte, soție.**

¤ **18.** Următoarele despărțiri în silabe:

1. sanc-tu-ar; **2. scul-ptor;**
3. sin-op-tic; **4. su-best-i-ma;**
5. ra-dio-jur-nal; **6. somp-tu-os.**

sunt corecte astfel:

a. 1,2,4; b. 1,3,5;
c. 1,3,6; d. 2,4,5.

¤ **19.** Sunt ***accentuate*** corect toate cuvintele din seria:
a. **doctoriță, verigă, epocă, arşiță;**
b. **verigă, epocă, arşiță, doctoriță;**
c. **epocă, arşiță, doctoriță, verigă;**
d. **arşiță, doctoriță, verigă, epocă.**

¤ **20.** În cuvântul ***ceainărie*** sunt:
a. 9 litere, 3 vocale, 3 semivocale, 3 consoane;
b. 9 litere, 4 vocale, 2 semivocale, 3 consoane;
c. 9 litere, 4 vocale, o semivocală, 3 consoane, o literă ajutătoare;
d. 9 litere, 4 vocale, 3 semivocale, 2 consoane.

¤ **21.** Fac parte din ***familia lexicală*** a verbului ***a cumpăra*** toate cuvintele din seria:
a. **cumpărat, răscumpărare, necumpătat, cumpănire;**
a. **necumpărat, cumpărare, cumpătat, cumpărător;**
b. **răscumpărat, cumpătare, cumpăneală, a cumpăni;**
c. **cumpărătură, răscumpăra, cumpărătoare, a cumpăra.**

¤ **22.** Sunt ***derivate cu sufixe*** toate cuvintele din seria:
a. **broscuță, jupâneasă, săpun, african, palmă;**
b. **adeverire, brumărel, juncan, tăciune, rază;**
c. **lăbos, admitere, bucățică, tâmplar, talpă;**
d. **juncan, lăieş, afinată, solzişor, rusesc.**

¤ **23.** Identifică seria în care fiecare cuvânt conține cel puțin un ***diftong***:
a. **soare, ecuadorian, taină, voinic, piuneză;**
b. **piatră, tăinui, aerian, câine, seară;**
c. **maică, pleurezie, voinic, boare, oaie;**
d. **unguent, norii, deal, pliant, scădere.**

¤ **24.** Identificați seria care conține numai ***cuvinte monosemantice***:
a. **fişier, gât, escadrilă, cuțit, buletin;**
b. **escală, cuvânt, glandular, fixativ, infect;**
c. **ianuarie, metalifer, atlaz, prun, gârbovit;**
d. **gândire, firimitură, ermitaj, cuzinet, inferior.**

¤ **25.** Cuvintele ***exhaustiv*** şi ***funcționar*** sunt despărțite corect în silabe în seria:
a. e-xha-us-tiv, fun-cți-o-nar;
b. ex-ha-us-tiv, func-țio-nar;
c. ex-ha-us-tiv, func-ți-o-nar;
d. e-xha-us-tiv, func-ți-on-ar.

¤ **26.** Aparțin ***limbajului ştiințific*** toate cuvintele din seria:
a. **violet, a developa, bacalaureat, demisie, enigmă;**
b. **frază, topică, logaritm, laser, incizie;**
c. **director, peniță, chips, crenvurşti, diafan;**
d. **plisc, fals, lampă, ecou, dializă.**

¤ **27.** Cuvântul ***realimentezi*** are următoarea structură:

a. prefix + rădăcină + sufix lexical;
b. temă + sufix gramatical + desinență;
c. prefix + sufix gramatical;
d. prefix + radical + sufix gramatical + desinență.

¤ **28.** Sinonime pentru cuvântul ***mişelie*** sunt toate cuvintele din seria:

a. fărădelege, nelegiuire, forfoteală, ticăloşie;
b. josnicie, nemernicie, păgânătate, frământare;
c. blestemăție, abjecție, infamie, bazaconie;
d. mârşăvie, netrebnicie, spurcăciune, fiară.

¤ **29.** În cuvintele ***asiduu, ambiguu, vacuum, discontinuu, perpetuu*** grupul de litere ***uu*** notează:

a. semivocală + vocală (diftong ascendent);
b. vocală + semivocală (diftong descendent);
c. vocală + vocală (hiat);
d. vocală + literă ajutătoare.

¤ **30.** Identifică seria care conține numai cuvinte ***omografe***:

a. țarină - țarină, veselă - veselă, acele - acele;
b. torturi - torturi, literar - literal, lizibil - ilizibil;
c. freză - frază, profesor - posesor, actual - prezent;
d. colonie - colonie, caracter - caracter, basc-bască.

¤ **31.** Cuvântul ***indecent*** nu înseamnă:

a. deşănțat, imoral, impudic, indisponibil, trivial;
b. licean, cheie, chiciură, hidrofor, judo;
c. necuviincios, neruşinat, obscen, pornografic, impudic;
d. scârbos, trivial, scabros, vulgar, imoral.

¤ **32.** Toate cuvintele sunt ***polisemantice*** în seria:

a. acord, barieră, coloană, limbă, ochi;
b. expresie, cheie, alintare,dezordine,smerenie;
c. operativ, hidrolog, corn, tiraj, poartă;
d. ordin, grad, chibrit, cultură, târg.

¤ **33.** Cuvintele ***stufăriş, frunzime, brădet*** sunt formate prin:

a. compunere; b. conversiune;
c. derivare; d. altă variantă.

¤ **34.** Precizați care serie are toate cuvintele formate cu ajutorul sufixului ***-bil***:

a. pipăibil, deplorabil, declinabil, pasibil, automobil;
b. alocabil, ajustabil, ataşabil, băubil, descifrabil;
c. defavorabil, maleabil, notabil, memorabil, perceptibil.

¤ **35.** Indică seria în care cuvintele sunt corect ordonate alfabetic:

a. clincherizare, clinometru, cliper, clizimetru, clorizare;
b. harnaşa, harponier, harpist, harpagon, haruspiciu;
c. fantasmagoric, farinaceu, fardizare, ferment, ferodou;
d. pelican, penal, pendulă, pendul, pendulare.

¤ **36.** Fac parte din ***vocabularul fundamental*** toate cuvintele din seria:

a. albastru, frunte, zăpadă, greu, şpagă;
b. mamă, barabule, şapte, excesiv, pisică;
c. nuc, patru, verde, miercuri, tată;
d. a merge, a cânta, a dormi, a citi, a exclude.

¤ **37.** Cuvântul ***ferchezuială*** conține:

a. 6 vocale, 6 consoane;

b. 5 vocale, 2 semivocale, 5 consoane;
c. 5 vocale, o semivocală, 5 consoane;
d. 6 vocale, o semivocală, 4 consoane.

¤ **38.** Indică seria care conține numai ***antonime***:
a. temporal - atemporal, citeț - ilizibil, acord - pian, alfabet - beta;
b. a pleca - a veni, a dormi - a veghea, sigur - şovăitor, față - spate;
c. sigur - nesigur, frumos - urât, scump - ieftin, casă - acasă;
d. a aprinde - a stinge, seară - aseară, oral - orar, logic - ilogic.

¤ **39.** Cuvântul despărțit corect în silabe este:
a. dis-tin-cți-e; **b. chin-tes-en-ță;**
c. le-gis-la-ți-e; **d. supra-ve-ghe-tor.**

¤ **40.** Prin ***familie lexicală*** înțelegem:
a. toate cuvintele care au acelaşi radical;
b. toate cuvintele care au acelaşi sens;
c. toate cuvintele care au aceeaşi formă;
d. nici o variantă din cele anterioare.

¤ **41.** Cuvântul ***reîmprospăta*** conține:
a. un prefix şi un sufix;
b. două prefixe şi un sufix;
c. numai un prefix;
d. un prefix şi două sufixe.

¤ **42.** ***Element de jargon*** se găseşte în propoziția:
a. Are un scris mişto.
b. Au revoir, dragule!
c. M-am întâlnit cu un domn bine.
d. Prietena mea mi-a tras clapa.

¤ **43.** În care enunț folosirea numeralului nu este ***pleonasm*****:**
a. Elevii sunt triați câte trei.
b. Fierarul îndoaie tabla în două.
c. Răsculații au fost decimați din zece în zece.
d. Prețul motorinei a crescut cu un procent de trei la sută.

¤ **44.** Sinonimul cuvântului ***obediență*** este:
a. paraxenie; b. consuetudine;
c. docilitate; d. opresiune.

¤ **45.** ***Mijloacele externe*** de îmbogățire a vocabularului sunt:
a. derivarea cu afixe (sufixe şi/sau prefixe);
b. împrumuturile, neologismele;
c. derivarea parasintetică şi compunerea;
d. derivarea cu prefixe şi conversiunea.

¤ **46.** Nu toate cuvintele sunt ***derivate cu prefixe*** în seria:
a. incalificabil, necunoscut, igrasios, negare, antiteză;
b. neconformism, injustețe, imoasă, antidrog, negustor;
c. imobil, anişori, inariță, anormal, a îndemna;
d. necugetare, insubordonare, incorectitudine, necrolog, iluminare.

¤ **47.** Sunt formate prin ***compunere*** toate cuvintele din seria:
a. orişicum, douăzeci, despre, câțiva;
b. hârtie-monedă, iarbă-neagră, iepure-de-mare, CEC;
c. iarba-vacii, ieri-noapte, deasupra, muncitor, iepuraş;
d. iarba câmpului, inductor, dezarticula, amândoi, despot.

¤ **48.** Conțin ***triftongi*** toate cuvintele din seria:

a. dubioasă, cioară, leoarcă, chioară, ochioasă;
b. căprioară, legiuire, ghioagă, furioasă, frumoasă;
c. leoarbă, aripioară, taioare, creioane, tigroaică;
d. mi-au (zis), surioară, leii, lupoaică, bolnăvioară.

¤ **49.** Sunt ***antonime*** toate grupurile de cuvinte din seria:

a. neciteț - ilizibil, fricos - laş, pedeapsă - scutire, postum - antum;
b. bun - rău, curat - pur, serios - neserios, necurat - murdar;
c. vulgar - nobil, ilustru - obscen, egoist - altruist, leneş - vrednic;
d. alogen - natal, divergență - acord, licențios - impudic, atlas - atlaz.

¤ **50.** Cuvântul ***înnorată*** are următoarea structură morfematică:

a. prefix *în-* + radical *nor* + sufix lexical (verbal) *-a* + sufix gramatical (de participiu) *-t* + desinența de feminin, singular *-ă*;
b. prefix *în-* + tema *nora* + sufix gramatical *-tă*;
c. tema *înnora* + sufix gramatical *-ată*;
d. radicalul *înnorat* + desinența de feminin, singular *-ă*.

10.3 Testul numărul 3

¤ **1.** Litera ***e*** are cinci valori fonetice în seria:

a. geam, a expedia, sânge, chelner, general;
b. geamgiu, geografie, ginere, eronat, poet;
c. elefant, eră, seară, aceea, a veghea ;
d. elevă, aceia, este, deal, ceapă.

¤ **2.** Alege pentru cuvântul ***rău***, aparținând vechiului fond al limbii române, seria în care are numai sinonime neologice:

a. costeliv, nefast, greu, scârbavnic, repulsiv;
b. sanguinar, afurisit, blestemat, fals, fetid;
c. feroce, calomnios, defăimător, oribil, bedă;
d. prejudiciabil, repugnat, dezagreabil, nociv, impracticabil.

¤ **3.** Literele ***ee*** din cuvintele ***ideea, creează, azaleea*** redau:

a. două vocale în hiat;
b. vocala *e* şi semivocala *i*;
c. semivocala *e* şi vocala *e*;
d. vocala *e* şi semivocala *e*.

¤ **4.** Cuvintele ***exemplaritate*** şi ***urechiuşă*** au:

a. 6 litere şi 12 sunete; 9 litere şi 9 sunete;
b. 13 litere şi 13 sunete; 8 litere şi 8 sunete;
c. 14 litere şi 14 sunete; 4 litere şi 9 sunete;
d. 13 litere şi 14 sunete; 9 litere şi 7 sunete.

¤ **5.** Alege seria care conține cuvinte create prin ***mijloace interne de îmbogățire a vocabularului***:

a. întinerit, floarea-soarelui, moşier, nedrept, moşneag;
b. moaşă, tânăr, ceapă, copiliță, deal;
c. deluşor, copil, studios, statuie, acasă;
d. îndreptar, casă, dreptate, studiu, moşie.

¤ **6.** Literele ***uu*** din cuvintele ***asiduu***, ***perpetuu***, ***continuu*** reprezintă:

a. un diftong ascendent;
b. un triftong;
c. un diftong descendent;
d. altă situație.

¤ **7.** Fac parte din familia lexicală a cuvântului ***mână*** (subst.) toate cuvintele din seria:

a. manichiură, a înmâna, mână lungă, îndemânare, mânătură;
b. mănuşă, înmânat, îndemânatic, mănuşar, mânuşiță;

c. **mânătură, manufactură, a înmâna, pe sub mână, mânat.**

¤ **8.** În cuvintele ***oxiuriază*** şi ***bauxită***, litera ***x*** notează:

a. un singur sunet; b. două sunete;
c. trei sunete; d. altă situație.

¤ **9.** Sunt ***paronime*** toate grupurile de cuvinte din seria:

a. **avers - aversă, fund - afund, anost - anostă, rond - rondă;**
b. **cartel - cartelă, caret - caretă, snob - snoabă, trap - trapă;**
c. **miop - mioapă, minor - minoră, saric - sarică, junior - junioară;**
d. **batist - batistă, ax - axă, cazac - cazacă, capot - capotă.**

¤ **10.** Conțin ***semivocale*** toate cuvintele din seria:

a. **taină, noul, a lua, întâi, ploicică;**
b. **deal, obiect, leii, piuneză, plouând;**
c. **flăcău, a vâjâi, influență, înşeua, greu;**
d. **fiu, păun, a cauteriza, cercetarea, frisoane.**

¤ **11.** Avem ***omografe*** în:

a. merg pe **deal** - e **de-al** nostru;
b. col**o**nie - colon**i**e;
c. **s-au** dus - vii **sau** pleci;
d. co**cs** - co**x**.

¤ **12.** Sunt ***compuse*** cuvintele:

1. bloc-diagramă; 2. Ştefan cel Mare;
3. nu-mă-uita; 4. cumsecade;
5. aprozar,

după cum urmează:

a. toate; b. nici unul;
c. 1, 3 şi 5; d. 2 şi 4.

¤ **13.** Conțin ***diftongi*** toți termenii din seria:

a. **cheamă, vreun, bolnăvior, moaşă, aprecia;**
b. **deal, vreo, soare, piatră, rouă, obiect;**
c. **piuneză, ecuadorian, luând, ghiaur, consoane;**
d. **unguent, altruist, acordeon, mutălău.**

¤ **14.** În construcțiile 1. ***Avea o gură cu buze cărnoase***. 2. ***Scaunul avea picioare mici***. 3. ***Are o sănătate de fier*** cuvintele subliniate sunt folosite în ordinea dată, cu sens:

a. figurat, secundar, propriu;
b. secundar, figurat, propriu;
c. propriu, figurat, secundar;
d. propriu, secundar, figurat.

¤ **15.** Conțin ***triftongi*** toate cuvintele din seria:

a. **întemeiau, doreai, pleoapă, leoaică, vreau;**
b. **beau, întemeiai, miaună, statuie, şoricioaică;**
c. **aripioară, speriau, cafegioaică, ocheau;**
d. **lupoaică, semiautomat, doreai, i-au (dat).**

¤ **16.** Litera ***e*** nu este vocală în cuvintele din seria:

a. **veveriță, elev, acesta, contemporan, aer;**
b. **inertă, rafale, a succede, simetrie;**
c. **eram, pleosc, ea, geam, veghea;**
d. **realitate, oriental, atrofiere, pedeapsă, ceai.**

¤ **17.** Stabileşte seria în care toate cuvintele aparțin ***vocabularului fundamental***:

a. **ozon, călcâi, flintă, falcă, trup;**
b. **gleznă, ficat, pernă, sfredel, a topi;**
c. **afină, ghindă, mure, voievod, hrean;**

d. **sare, juridic, untură, broască, muscă.**

¤ **18.** Conține numai perechi de ***antonime*** seria:
a. **abil - stângaci, absolut - relativ;**
b. **adevăr - minciună, a pleca - a se duce;**
c. **avers - aversă, aval - amonte;**
d. **accidentat - plan, casă - acasă.**

¤ **19.** Varianta în care cuvântul subliniat are ***sens figurat*** este:
a. **<u>Cântecul</u> privighetorii răsuna în sălciile pletoase.**
b. **Ne deplasam încet, cu barca, pe un <u>braț</u> vechi al Dunării.**
c. **Nefiind atenți, s-au izbit cu hidrobicicleta de <u>piciorul</u> podului.**
d. **Ştirea publicată în ziarul de astăzi, o am din <u>izvor</u> sigur.**

¤ **20.** Sunetele ***e***, ***i***, ***o*** şi ***u*** sunt ***semivocale*** în seria:
a. **spui, real, prejudiciu, impetuos, elogiu;**
b. **câine, scabie, detaliu, exploatare, rouă;**
c. **pârâu, puică vreo, doare, piatră;**
d. **nou, cuantic, audia, baie, biciui.**

¤ **21.** S-au format cu ***sufixe diminutivale*** toate cuvintele din varianta:
a. **mămăligoi, uşiță, micuț, lăculeț, îngrija;**
b. **vulpiță, arămar, măcriş, floricea, deplorabil;**
c. **turturel, tocăniță, vulturică, ursuleț, pătuț;**
d. **mărăciniş, zăvoraş, măturătoare, străduță, picioruş.**

¤ **22.** Sunt ***arhaisme*** toate cuvintele din seria:
a. **lefegiu, muscal, postelnic, voievod, zidar;**
b. **fur, hrisov, jupân, uşier, dijmă;**
c. **megieş, paharnic, nichel, visterie, zeciuială;**
d. **grămătic, şosea, lustragiu, pârcălab, şerb.**

¤ **23.** Sunt derivate cu ***sufixe colective*** toate cuvintele din seria:
a. **porumbişte, rățoi, lustragerie, răcnet, desime;**
b. **prundiş, brădet, muncitorime, răchitiş, şiret;**
c. **făget, păunaş, pălărie, cociaş, lădoi;**
d. **bănet, studențime, rămuriş, rufărie, apăraie.**

¤ **24.** Litera ***x*** se pronunță ***cs*** în toate cuvintele din seria:
a. **exemplar, expunere, executoriu, a exclama, exhaustiv;**
b. **boxer, claxon, lexic, intoxicație, taxiuri;**
c. **auxiliar, exercițiu, excursie, exil, axiomă;**
d. **exotic, bioxid, examen, a exaspera, hexagon.**

¤ **25.** Sunt formate numai cu ***sufixe augmentative*** toate cuvintele din seria:
a. **juncan, puiandru, căsoaie, bărboi, băltoi;**
b. **băiețan, băltoaie, chiaburoi, noi, tălpoi;**
c. **bărboi, înapoi, vulpoi, almăjean, rățoi.**

¤ **26.** Sunt formate pe teren românesc toate cuvintele din seria:
a. **justificabil, materialiceşte, butonaj, general, macrocosmic;**
b. **juridiceşte, cablare, dinamograf, gen, iezuit;**
c. **nichelator, edilitar, epistrofă, pedală, resort;**
d. **ozonifica, miniatural, problematiza, intraacțional, diversionism.**

¤ **27.** Sunt despărțite corect în silabe toate cuvintele din seria:
a. **fiind - că, fiin - ță, fi - i - că, fe - brua - rie;**
b. **fiin - dcă, fi - inț - ă, fii - că, feb - rua - rie;**
c. **fi - in - dcă, fi - ință, fi - i - că, feb - rua - ri - e;**
d. **fi - ind - că, fi - in - ță, fii - că, fe - bru - a - ri - e.**

¤ **28.** Cuvinte formate prin ***conversiune (schimbarea valorii gramaticale)*** întâlnim în seria:
a. drumul, concurentul, elevul, fudulul, frumosul;
b. deşteptul, verdele, nimicul, eul, plecarea;
c. iarna, binele, roşia, paraşută, broască;
d. al nostru, dânsul, însuşi, careva, orişiunde.

¤ **29.** Litera ***i*** este literă ajutătoare în toate cuvintele din seria:
a. ghiol, cioată, giurumea, chiabur, dragi;
b. ghidon, ginecolog, cifru, cioc, chicot;
c. chior, cioban, ginere, ghiduş, maci;
d. chiuvetă, gimnast, veveriță, egoism.

¤ **30.** În cuvintele ***fax*** şi ***echivoc*** apar:
a. 3 litere şi 3 sunete, 6 litere şi 6 sunete;
b. 3 litere şi 4 sunete, 7 litere şi 6 sunete;
c. o literă şi un sunet, 3 litere şi 3 sunete;
d. niciuna dintre variante nu este corectă.

¤ **31.** Recunoaşte seria în care toate cuvintele ***nu aparțin fondului principal*** lexical:
a. anvelopă, solubil, decan, lup, tranzistor;
b. amnezie, şpais, darling, echipaj, far;
c. unchi, macara, galben, inalienabil, sinoptic;
d. fain, foraibăr, gealat, glod, rampă.

¤ **32.** Există ***hiat*** atunci când avem:
a. doi diftongi alăturați pronunțați în silabe diferite;
b. două vocale alăturate pronunțate în silabe diferite;
c. două semivocale alăturate pronunțate în silabe diferite;
d. o vocală şi o semivocală pronunțate în silabe diferite.

¤ **33.** Antonimele cuvintelor: ***comprimare***, ***arid***, ***blamare***, ***durabil***, ***eterogen*** sunt în ordine:
a. destindere, detentă, umflare, lărgire, mărire;
b. expansiune, rezistent, solid, îngustare, micşorare;
c. dilatare, fertil, laudă, efemer, omogen;
d. a dilata, dilatat, dilatație, dilatabil, diluat.

¤ **34.** Indică seria în care toate cuvintele sunt ***derivate parasintetic*** (simultan şi cu sufixe şi cu prefixe):
a. îmbucurător, convietuire, neseriozitate, conlucrare, împachetat;
b. alinare, alfabetizare, anaerobioză, anabaptist, concepe;
c. dezechilibrare, analfabetism, decapsulare, consumabil, poliomielită;
d. conglăsuire, împăroşat, inalienabil, dezalcoolizare, onctuos.

¤ **35.** Sunt formate cu ***sufixe moționale*** toate cuvintele din seria:
a. rățoi, arăpoaică, pitărească, vulpoi, țărancă;
b. zmeoaică, curcan, frunzuliță, studentă, porumbiță;
c. arendăşoaică, viereasă, aluniş, mahalagioaică, ursoaică;
d. rondelă, cafegioaică, iaurgerie, iconiță, ursoaică.

¤ **36.** Sunt derivate cu ***sufixe de agent*** toate cuvintele din seria:
a. rotar, coşar, morar, berar, pitar;
b. fasonator, motor, răzor, făcliar, gonitor;
c. farmacist, pacifist, ajutor, ajustor, cafegiu;
d. tractor, tractorist, beton, betonist, actor.

¤ **37.** Aparțin aceleiaşi familii lexicale toate cuvintele din seria:
a. floricea, înflorat, a înflori, a înfiora, înflorire;
b. înflorit, neînflorire, reînflorit, florar, flotor;
c. înflorîtură, florăreasă, floarea-soarelui, înflorire, floricică;
d. florar, a înflora, flotație, înflorat, înflorare.

¤ **38.** S-au format prin ***compunere*** toate cuvintele din seria:
- **a. gri-deschis, cuminte, aseară, adesea, după deal;**
- **b. dreptunghi, totdeauna, nou-născut, nord-vest, copil-minune;**
- **c. atotputernic, verzi-şi-uscate, şapte, Baia-Mare, Harap-Alb;**
- **d. binefacere, bine, facere, binefăcător, făcător.**

¤ **39.** Cuvântul subliniat este folosit în ***sens figurat*** în seria:
- a. **De la înălţimea Blidarului, tabloul Almăjului era impresionant.**
- b. **Din *Vlaicu-Vodă* nu am văzut decât un tablou.**
- c. **Vizionând expoziţia, şi-a cumpărat un tablou imens.**
- d. **Văzând-o cum arată, am rămas tablou.**

¤ **40.** Cuvântul ***golănie*** are structura:
- a. golani- (rădăcină) + -e (sufix);
- b. golan- (rădăcină) + -i (sufix) + -e (desinenţă);
- c. golan- (rădăcină) + -ie (sufix);
- d. nu este adevărată nici o variantă.

¤ **41.** Cuvântul ***pavilion*** nu are unul din următoarele sensuri:
- a. "ornament al unei steme, în formă de cort, situat deasupra mantoului (herald.)";
- b. "pâlnia acustică a unui receptor telefonic";
- c. "steag de pânză având forme şi culori diferite, care indică apartenenţa unei nave la o anumită ţară";
- d. "steag ostăşesc din ţările române, prins, de obicei, în vârful unei lănci".

¤ **42.** Identificaţi seria în care toate cuvintele sunt despărţite corect în silabe:
- **a. ac-ţi-o-nar, bur-lan, cre-de-au, de-scri-e-re, ma-u-so-le-u;**
- **b. ex-ha-us-tiv, func-ţi-o-nar, gre-şea-lă, i-a-nu-a-ri-e;**
- **c. jert-fit, le-ne-şii, ob-ţi-ne, paş-opt-ist, re-a-lism;**
- **d. sculp-tor, sih-lă, somp-tu-os, sub-li-nia.**

¤ **43.** Conţine sinonime neologice pentru: ***înspăimântător, năvalnic, priceput***, în ordine, seria:
- **a. macabru, debusolat, ingenios;**
- **b. oribil, competent, tumultuos;**
- **c. monstruos, impetuos, bun;**
- **d. abominabil, competent, iscusit.**

¤ **44.** Cuvântul ***defetism*** are unul din sensurile:
- **a. "opinia, părerea celui ce nu are încredere în reuşita unei acţiuni";**
- **b. "perioada de scădere a temperaturii în cursul unei boli febrile";**
- **c. "răspândirea de zvonuri false, în timp de război";**
- **d. "a limpezi un lichid, provocând depunerea substanţelor care se află în suspensie".**

¤ **45.** Cuvântul subliniat din propoziţia "***Nu am reuşit să contabilizez toate conturile.***" este:
- a. format prin derivare de la substantivul contabil;
- b. împrumutat din limba franceză;
- c. rezultat prin conversiune (schimbarea valorii gramaticale);
- d. altă situaţie.

¤ **46.** Structura lexicală a cuvântului ***plugărie*** este:
- a. rădăcina plug-, tema plugar- + sufixul -e;
- b. rădăcina plugar- + sufixul -i + desinenţa -e;
- c. rădăcina plug- + sufixul -ar care formează tema plugar- + sufixul -ie;
- d. radicalul plug- + sufixul -ar + sufixul verbal -i + sufixul substantival -e.

¤ **47.** Selectează combinaţiile lexicale incorecte cu paronimele: ***petrolier*** şi ***petrolifer***:
- a. zonă petroliferă, industrie petrolieră;
- b. instalaţie petroliferă, zonă petrolieră;
- c. zăcământ petrolifer, regiune petroliferă;
- d. sondă petrolieră, conductă petroliferă.

¤ **48.** Există litere fără valoare fonetică în toate cuvintele din seria:
- **a. hiperrealist, înnodare, chindie, geamgiu, accent;**
- **b. watt, trunchi, cheag, mingea, măceaşă;**
- **c. chiuretaj, accent, cioară, cearşaf, chirurg;**
- **d. ghindă, alee, alcool, manechin, veghea.**

¤ **49.** Există vocala ***e*** în toate cuvintele din seria:
- **a. bărbăție, vreo, corifeu, deal, piedică;**
- **b. aleargă, leucă, reclamagie, feminizare, deal;**
- **c. almăjean, fierar, veveriță, farfurie, iepure;**
- **d. suveică, obiect, mei, iertare, unguent.**

¤ **50.** Cuvântul subliniat din propoziția **"*Nu ne pedepsi pre noi după fărădelegile noastre!*"** face parte din seria:
- a. cuvinte care au dispărut astăzi;
- b. sensuri învechite ale unor cuvinte care se folosesc şi astăzi;
- c. forme învechite ale unor cuvinte existente şi astăzi;
- d. altă variantă.

Partea IV
Răspunsuri

Capitolul 11

Vocabular

Ex.1
- ***bănuț*** = radicalul *ban* + sufixul *-uț*
- ***încredere*** = prefixul *în-* + radicalul *cred* + sufixul *-e* + sufixul *-re*
- ***puținătate*** = radicalul *puțin* + sufixul *-ătate*
- ***a răscumpăra*** = prefixul *răs-* + radicalul *cumpăr* + sufixul *-a*
- ***a îmbuna*** = prefixul *în-(îm-)* + radicalul *bun* + sufixul *-a*
- ***a înnopta*** = prefixul *în-* + radicalul *noapt* + sufixul *-a*
- ***a îmbunătăți*** = prefixul *în-(îm-)* + radicalul *bun* + sufixul *-ătăț* + sufixul *-i*
- ***a împământeni*** = prefixul *în-(îm-)* + radicalul *pământ* + sufixul *-ean* + sufixul *-i*

Ex. 2
a. nebun, a se încrede;
b. a dori, mahalagiu, pătrat, sătean, usturoi, credincer, sulițar;
c.a se răzgândi, a încreți, ilegalist, prelucrabil, împănare, îmbunare.

Ex. 3
grămăd-, rădăcin-, făc-, cas-.

Ex. 4
***rău*(adj.):** rău (adv.), răul (subst.), răutăcios, răutate, a înrăutăți, înrăutățire, înrăutățit, rea-credință, a înrăi, înrăire, înrăit, răuvoitor, răufăcător, rea-voință etc.
***frunză*:** frunzuliță, frunzuleană, frunzişoară, a înfrunzi, înfrunzire, înfrunzit, a desfrunzi, desfrunzire, desfrunzit, nedesfrunzit, a reînfrunzi, frunzar, reînfrunzire, reînfrunzit etc.
***mult*:** mulțime, multişor, multicel, a înmulți, înmulțit, înmulțire, deînmulțit, înmulțitor, neînmulțit, reînmulțit etc.
***floare*:** floricică, floricea, a înflori, înflorire, înflorit, înfloritură, florărie, florăreasă, reînflorire, reînflorit, înfloritor, florar, a înflora, înflorat etc.
***piatră*:** pietricică, pietricea, a pietrui, pietruire, pietruit, nepietruit, a împietri, împietrit, împietrire, pietroi, pietros, pietrar, pietrărie, pietriş etc.
***pământ*:** pământean, pământesc, pământiu, a împământeni, împământenit,

împământenire, a reîmpământeni, subpământean, pământos, pământel, nepământean, pământeancă, împământa, împământare, împământat etc.
***lung, -ă*:** lungan, lunguț, lunguieț, lungăreț, lungime, lungiș, lunguleț, a lungi, lungit, lungire, nelungit etc.

Ex. 5
***albastru*:** albăstrui, albăstrire, a albăstri, albăstrea, albăstreală;
***cuvânt*:** cuvântare, a cuvânta, cuvântător, cuvințel;
***vorbă*:** vorbăreț, vorbitor, vorbuliță, a vorbi, vorbire, vorbărie, vorbușoară;
***conştiinţă*:** conştient, conştiincios, conştiinciozitate;
***vocală*:** a vocaliza, vocalic, vocalizare;
***bun*:** bunătate, bunicel.

Ex.6
1, 4, 5, 6, 10.

Ex. 7
d.(-pădur-).

Ex. 8
Cuvinte care fac parte din vocabularul fundamental: **care, au, loc, în, se, direct, sau, mai, în, cel, mai, şi, mai, din, afară.**

Ex. 9
Fac parte din vocabularul fundamental: **lună, dulce, a merge, nepot, încet, târziu, zi, urât, a râde, duşman;**
Fac parte din masa vocabularului: **hiat, pârcălab, a implementa, ienicer, rival, confrate, a rectifica, cneaz, desinență, dugliş.**

Ex. 10
Regionalisme: 4, 6, 12, 14;
Neologisme: 3, 5, 7, 8, 9, 13, 15;
Arhaisme: 1, 2, 10, 11.

Ex. 11
a (demuazelă, darling, madam, mersi, parol).

Ex. 12
Neologisme: abolire, accelerat, a amortiza, analist, analog, apeduct, asalt, autohton, curent, distinct, fast, imens, lexic, metafizică;
Arhaisme: agă, agie, aprod, armaş, arnăut, beilerbei, ceauş, ceapraz, cneaz, dajdie, dregător, ienicer, logofăt;
Termeni tehnici: alezare, cilindru, dictafon, fotosensibil;
Elemente de jargon: animă (suflet), chel (ce, fr. quel), demuazelă, musiu, tujur (fr. toujours), ui (fr. oui), columbelă (porumbiță);
Regionalisme: barabulă, bojdeucă, cațaveică, cauc, cheb, ciubotă, coşarcă, cucuruz, curechi, cuşmă, harbuz, iți, murui, megieş.

Ex. 13
c (scriptură).

Ex. 14
c (arhaisme morfologice în 2).

Ex. 15
d (porumb) şi **c** (gagiu).

Ex. 16
înnorată*:** rădăcină ***nor, prefix ***în-***, sufix pentru participiu: ***-(a)t***, desinență de feminin singular ***-ă***;
nescrise*:** rădăcină ***scri-, prefix ***ne-***, sufix de participiu ***-s***, desinență de feminin

plural ***-e***.

Ex. 17
a.(arhaism)

Ex.18
a fura
- -*sens propriu*: "a-şi însuşi pe ascuns sau cu forța un lucru care aparține altcuiva";
- -*sens figurat*: "a lua pe neaşteptate, pe nesimțite".

a răspunde
- -*sens propriu*: "a da un răspuns la o întrebare sau la cuvintele adresate de cineva";
- -*sens figurat* (aici): "a aproba, prin înclinare, sub acțiunea vântului".

a şopti
- -*sens propriu*: "a vorbi încet, în taină, a spune ceva în şoaptă";
- -*sens figurat*: "foşnetul produs de flori la adierea vântului".

a întoarce
- -*sens propriu*: "a se înapoia sau a face să se înapoieze de unde a plecat";
- -*sens figurat*: "a-şi orienta privirea în altă direcție decât cea inițială".

față
- -*sens propriu*: "partea anterioară a capului omului şi a unor animale";
- -*sens figurat*: "partea de deasupra a unui obiect expusă vederii".

Ex. 19

S1 = a exista	S2 = a se afla	S3 = a avea loc
S4 = a se împlini	S5 = a fi de loc	S6 = a dura
S7 = a se duce	S8 = a costa	S9 = a se plimba, a colinda
S10 = a însemna	S11 = a se întâmpla	S12 = a dăinui, a dura

Ex. 20
toc : ***Tocul*** uşii trebuie schimbat. Mergând neatentă, şi-a rupt un ***toc*** de la pantof.
lună : În ***luna*** mai înfloresc pomii fructiferi. "Sus pe cer răsare ***luna*** ..."
ceară : Plâng lumânările de ***ceară***. A venit la mine *să* ***ceară*** un împrumut.
cer : Avioanele zboară pe ***cer***. Nu vreau *să* mai ***cer*** bani de la părinți.
gol : El mi-a dat un pahar ***gol***. În repriza a doua, s-a marcat un ***gol.***
mei : Părinții ***mei*** au cumpărat ***mei*** pentru păsărele.
mai : Luna ***mai*** este luna florilor. La spargerea lemnelor folosesc un ***mai***.
război : Bunicul a participat la ***război***. Bunica țese pânza la ***război***.
păr : Tata a plantat un ***păr***. Consumând droguri, a rămas fără ***păr*** pe cap.

Ex. 21
1-c,g; 2-a; 3-i; 4-j; 5-b; 6-g,c; 7-d,k; 8-f; 9-k,d; 10-e,h; 11-l; 12-h,e.

Ex. 22
1-b; 2-a; 3-g; 4-h; 5-î; 6-i; 7-f; 8-d; 9-c; 10-e.

Ex. 23

1. analogie,	2. ascet,	3. ancestral,	4. angoasă,
5. a anihila,	6. animație,	7. a aprecia,	8. a aprofunda,
9. apret,	10. ardoare,	11. arogant,	12. artificial,
13. artizan,	14. ascensiune,	15. asiduu,	16. aspect,
17. atractiv,	18. atribut,	19. a amplifica,	20. autohton,
21. auxiliar,	22. a avansa,	23. avantaj,	24. autentic.

Ex.24

1. inestimabil,	2. incolor,	3. ireproşabil,
4. lagăr,	5. minuscul,	6. a decola,

7. demnitar, 8. detectiv, 9. a deraia,
10. derâdere, 11. deplorabil, 12. a depista,
13. a dispera, 14. dineu (cină).

Ex. 25
1. oleaginos, 2. olfactiv, 3. oniric,
4. ontic, 5. optic, 6. orator,
7. palpabil, 8. panaceu, 9. a periclita,
10. perisabil, 11. persuasiune, 12. plagiat,
13. pluvial, 14. poliglot, 15. papa,
16. potabil, 17. a premedita, 18. premier,
19. preventiv, 20. a procura.

Ex. 26
1. DA; 2. NU; 3. NU; 4. DA; 5. NU; 6. NU; 7. DA; 8. NU; 9. NU; 10. DA.

Ex. 27
1-k; 2-n; 3-a; 4-g; 5-o; 6-e; 7-b; 8-f; 9-j; 10-c; 11-m; 12-h; 13-î; 14-d; 15-l; 16-i.

Ex. 28
1-m,p; 2-k,q; 3-l,o; 4-j,n; 5-î,s; 6-e,u; 7-i,v; 8-h,x; 9-d,t; 10-g,ţ; 11-c,w; 12-b,ş; 13-f,y; 14-a,r.

Ex. 29
1. *vechi*: ascundere, mascare, dosire; *noi*: secret, mister, discreție;
2. *vechi*: discuție, gâlceavă, vrajbă; *noi*: conflict, diferend, discordie.

Ex. 30
1-14; 2-20; 3-18; 4-13; 5-16; 6-15; 7-23; 8-17; 9-24; 10-19; 11-22; 12-21.

Ex. 31
1-j,s,c; 2-m,t,k; 3-u,o,e; 4-q,v,i; 5-p,x,d; 6-r,l,w; 7-a,ţ,g; 8-n,ş,b; 9-î,f,h.

Ex. 32
1-c,e,o,i,l; 2-a,r,î,h,p; 3-g,n,s,q,d; 4-b,f,j,k,m.

Ex. 33
1-f; 2-l; 3-i; 4-o; 5-a; 6-r; 7-j; 8-p; 9-b; 10-n; 11-g; 12-s; 13-c; 14-î; 15-q; 16-d; 17-m; 18-h; 19-k; 20-e.

Ex. 34
1. (sinonim) vest 2. (sinonim) deschis 3. (sinonim) dragoste
(antonim) orient (antonim) nesincer (antonim) ură

4. (sinonim) compătimire 5. (sinonim) a porni
(antonim) neîndurare (antonim) a veni

Ex. 35
1-f; 2-l; 3-h; 4-c; 5-o; 6-î; 7-q; 8-b; 9-r; 10-m; 11-s; 12-a; 13-p; 14-j; 15-d; 16-n; 17-k; 18-e; 19-i; 20-g.

Ex. 36
1-b,c; 2-b; 3-a; 4-a,c; 5-a,b,c; 6-a; 7-a; 8-b,c; 9-b,c; 10-a; 11-a,b,c; 12-b; 13-b; 14-c; 15-a,b; 16-b; 17-c; 18-a; 19-b; 20-a.

Ex. 37
1. minciună, 2. mănos, 3. mitocan, 4. milos, 5. murdar,
6. minuscul, 7. modest, 8. a muri, 9. mare, 10. a mări,
11. mult, 12. mişcare, 13. a merge, 14. moale, 15. moarte.

Ex. 38
1-b; 2-b; 3-a; 4-b; 5-b; 6-a; 7-b; 8-b; 9-a; 10-b.

Ex. 39

1-g; 2-i; 3-h; 4-j; 5-k; 6-m; 7-f; 8-l; 9-d; 10-c; 11-a; 12-b; 13-e; 14-î.

Ex. 40
1-f; 2-k; 3-n; 4-a; 5-q; 6-g; 7-s; 8-r; 9-j; 10-b; 11-o; 12-h; 13-l; 14-c; 15-p; 16-i; 17-d; 18-m; 19-e; 20-î.

Ex. 41

1. arbitrară,	2. glacială,	3. familiale,	4. libret,
5. spezele,	6. iminent,	7. petrolieră,	8. temporar,
9. atlas,	10. insolvabil,	11. elucidate,	12. solidari,
13. audiență,	14. stimulat,	15. cauzal,	16. albastru,
17. eminent,	18. manifestează,	19. expozeul,	20. erupe.

Ex. 42
Toate construcțiile de mai jos sunt pleonastice, pentru că al doilea termen este inutil:

A.

1. ***aberație absurdă***
aberație, s. "abatere de la ceva care este normal sau corect";
1. ***abilitate iscusită***
abilitate, s. "îndemânare, iscusință, pricepere, dibăcie, ingeniozitate";
2. ***beznă întunecată***
beznă, s. "întuneric mare, intens";
3. ***bibliotecă de cărți***
bibliotecă, s. "încăpere sau mobilier pentru păstrat cărți";
4. ***bicicletă cu două roți***
bicicletă, s. "vehicul cu două roți";
5. ***caligrafie frumoasă***
caligrafie, s. "scriere frumoasă";
6. ***a călca cu piciorul***
a călca, v. "a pune piciorul pe ceva sau undeva";
7. ***ciornă provizorie***
ciornă, s. "lucrare scrisă provizoriu";
8. ***democrație populară***
democrație, s. "exercitarea puterii de către popor";
9. ***a deshuma din pământ***
a deshuma, v. "a dezgropa osemintele unui mort";

B.

1**. averse de ploaie**
averse, s. "ploi abundente şi de scurtă durată";
2. ***deşert pustiu***
deşert, s. "spațiu gol, pustietate; regiune cu climă aridă";
3. ***iluzie amăgitoare***
iluzie, s. "amăgire, himeră";
4. ***geamăt tânguitor***
geamăt, s. "sunete nearticulate scoase de o ființă care simte o durere fizică sau morală; tânguire";
5. ***june tânăr***
june, s. "tânăr";
6. ***diurnă zilnică***
diurnă, s. "indemnizație zilnică plătită cuiva ...";
7. ***perspective viitoare***
perspective, s. "ceea ce se întrevede ca posibil, realizabil în viitor";
8. ***țigară de tutun***
țigară, s. "sul (...) umplut cu tutun tăiat mărunt";
9. ***hazard întâmplător***
hazard, s. "întâmplare";
10. ***elogiu laudativ***
elogiu, s. "laudă, omagiu".

Ex. 43
prefix = afix (sunet sau sunete) ataşat înaintea rădăcinii sau temei unui cuvânt,

pentru a forma un derivat;
cuvânt de bază = cuvânt care serveşte ca element de bază pentru formarea altor cuvinte;
sufix = afix (sunet sau sunete) care se adaugă după rădăcină sau după tema unui cuvânt pentru a crea cuvinte noi (sufix lexical);
cuvânt derivat = cuvânt format cu ajutorul unui prefix sau/şi sufix.

Ex. 44
Cuvinte formate cu prefixe: a îmbăia, a împuţina, a dezamăgi, a răsfoi, a răzbate, a înălbăstri, a desfiinţa, răscruce, a se răzgândi, a înăspri, îmbelşugat, a împleti, a desfăşura, răscumpărare, înaripat, îmblănită, desfrâu, desfrânat, a dezrobi, răzbunare, înarmat, încălzire, a despăgubi, a dezgusta.

Ex. 45
cărăruie, cărţişoară, căruţ, căsuţă, căţeluş, căzănel, câmpuşor, chefuleţ.

Ex. 46
substantive: binefacere, floarea-soarelui;
adjective : răufăcător, austro-ungar;
pronume: careva, cel ce;
numerale: doisprezece, şapte sute;
adverbe: niciunde, într-adevăr;
prepoziţii: dinspre, de la ;
conjuncţii: deşi, ca să;

Ex. 47

Cuvinte compuse prin sudare	Cuvinte compuse prin alăturare cu cratimă	fără cratimă	Cuvinte compuse prin abreviere
răufăcător	câine – lup	Balta Brăilei	SNCFR
binevoitor	dublu - decalitru	Delta Dunării	CEC
cuminte	prim – plan	Calea Victoriei	ONU
cumsecade	floarea – soarelui	Peştera Muierii	TAROM
dumneata	cal - de – mare	Valea lui Mihai	
fiecare	du - te – vino	Gara de Nord	
deasupra	gura – leului	Câmpia de Vest	
acasă	drum - de – fier	Stan Păţitul	
aşadar		Peninsula Balcanică	
precum		Radu de la Afumaţi	
îndelung			
demâncare			

Ex. 48
frumos:
substantiv: Întotdeauna a iubit **frumosul** din natură.
adjectiv: Badea-i tânăr şi **frumos**.
adverb: Primăvara, păsărelele cântă **frumos**.

urât:
substantiv: **Cel urât** n-are de ce să se ţină frumos.
adjectiv: Avea un comportament **urât**.
adverb: Scrie **urât** şi indescifrabil.

util:
substantiv: Uneori **utilul** se îmbină cu plăcutul.
adjectiv: Important este să faci un lucru **util.**
adverb: De câte ori l-am văzut muncind, muncea **util**.

Ex. 49

a.gol - substantiv; b. curat - adjectiv; c. vara - adverb; d. cucul - substantiv; e. repede - adverb; f. eu - pronume; g. cursul - substantiv; h. contra - prepoziție; i. colindă - substantiv; î. contra - adverb; j. colindă - verb; k. curs - verb; l. eul - substantiv; m. cuc - adverb; n. vara - substantiv; o. curat - adjectiv; p. gol – adverb

Ex. 50

Neologisme folosite în:
medicină: seringă, cerebral, epidemie, luxație, chirurgie, terapeutic;
tehnică: bormaşină, diesel, buldozer, excavator;
geografie: arctic, boreal, continental, istm, torent;
matematică: ipoteză, ecuație, hexagon, demonstrație, zecimală.

Capitolul 12

Fonetica

Ex. 1
po-e-zi-e, fu-ri-oa-să, doar-me, ve-ghea-ză, o-uat, nea, cuib, cre-a-tu-ră, tă-iat.

Ex. 2
bă-iat, gră-iam, geam, cro-ias-că, leoar-că, bu-su-ioc, ghea-ță, du-ios, ceas, cioa-ră, vo-ios, iar-bă, do-reai, pi-uă, pleoa-pă, plo-uă, su-iau, în-do-ia-lă, ghiol, i-ni-mioa-ră, cre-ioa-ne, ciob.

Ex. 3
ceai /čai/: 4 litere - 3 sunete; margine /marğine/: 7 - 7; chenar /k'enar/: 6 - 5; extern /ekstern/:6 - 7; exemplu /egzemplu/: 7 - 8; chibrituri /k'ibrituri/: 10 - 9; centru /čentru /: 6 - 6; gherghină /g'erg'ină/: 9 - 7; exercițiu /egzercițiu/: 9 - 10; deci /deč/: 4 -3; chiuvetă /k'uvetă/: 8 - 6; exil /egzil/: 4 - 5; fragi /frağ/: 5 - 4; ghiveci /g'iveč/: 7 - 5; axă /aksă/: 3 - 4; explozie /eksplozie/: 8 - 9; chior /k'or/: 5 - 3; fix /fiks/: 3 - 4; examen /egzamen/: 6 - 7.

Ex. 4
bia-ta, fi-ul, ie-pu-re, fi-in-ță, ce-re-a-lă, deo-cam-da-tă, co-a-gu-la, roa-te, lu-a, lu-ând, un-gu-ent, bac-te-ri-an, știu-că, ba-ri-e-ră, co-pii, bas-ti-on, trea-că, te-o-lo-gi-e, in-flu-en-ță, du-lă-pior.

Ex. 5
a-a: contr*aa*tac, supr*aa*glomerat; *e-e*: azal*ee*, r*ee*duca; *i-i*: conșt*ii*ncios, f*ii*nță;
o-o: z*oo*logie, c*oo*perativă; *u-u*: contin*uu*, perpet*uu*.

Ex. 6
ca-u-te-ri-za, a-rau, fă-i-nă, văi-ta, pă-un, pâ-râu, câ-râ-i-tor, căl-câi, brâ-u-leț, des-frâu pe-i-saj, su-vei-că

Ex. 7
an-al-fa-bet/a-nal-fa-bet (regula cuvintelor derivate/despărțirea bazată pe pronunțare + regula privind despărțirea a două consoane intervocalice + regula consoanei intervocalice); ***arc-tic*** (excepție de la regula privind despărțirea a trei consoane intervocalice); ***a-tlet*** (excepție de la regula privind despărțirea a două consoane intervocalice); ***boj-deu-că*** (regula privind despărțirea a două consoane intervocalice + regula diftongului urmat de consoană); ***ca-i-să*** (regula hiatului + regula consoanei interevocalice); ***con-junc-ți-e*** (regula privind despărțirea a două consoane intervocalice + excepție de la regula privind despărțirea a trei consoane intervocalice + regula hiatului); ***de-spre/des-pre*** (regula cuvintelor compuse/despărțirea bazată pe pronunțare); ***dez-e-chi-li-bru/de-ze-chi-li-bru*** (regula cuvintelor derivate cu prefix/despărțirea bazată pe pronunțare + regula consoanei intervocalice (ch =k)+ regula consoanei intervocalice + excepție de la regula despărțirii a două consoane intervocalice); ***drept-unghi/drep-tunghi*** (regula privind despărțirea cuvintelor compuse/regula bazată pe pronunțare); ***fii-că*** (regula diftongului urmat de consoană); ***jert-fă*** (excepție de la regula privind despărțirea a trei consoane intervocalice); ***mau-so-leu*** (regula diftongului urmat de consoană + regula consoanei intervocalice); ***somp-tu-os*** (excepție de la regula privind despărțirea a trei consoane intervocalice + regula hiatului); ***in-e-xact/i-ne-xact*** (regula cuvintelor derivate cu prefix/despărțirea bazată pe pronunțare + regula consoanei intervocalice); ***vârst-nic*** (regula cuvintelor derivate cu sufixe).

Ex. 8
o**chi - ochi**: Cine are carte are patru ***o*****chi**. N-a putut **och*****i*** nici de la zece metri.
b***o*****li - bol*****i***: Tot trupul îi este măcinat de **b*****o*****li**. Nu mai **bol*****i*** atâta!
răț***o*****i - rățo*****i***: Avea trei rațe și un **răț*****o*****i**. Nu te mai **rățo*****i*** la mine!
pol***e*****i - pole*****i***: În ianuarie a fost **pol*****e*****i** pe șosele. Iarna, zăpada **pole*****i*** copacii.
ha***i*****nă - h*****a*****ină**: Avea o inimă **ha*****i*****nă**. Purta o **h*****a*****ină** lungă.
războ***i*** **- războ*****i***: Nu dorește nimeni **războ*****i***. Nu te mai **războ*****i*** cu noi!
a**buri - abur*****i***: Câmpia scoate ***a*****buri**. Răcoarea dimineții **abur*****i*** geamul.
sc***u*****mpi - scump*****i***: Poartă numai pantofi **sc*****u*****mpi**. Nu mai **scump*****i*** atât produsele!
d***o*****mni - domn*****i***: Moldova a avut cei mai viteji **d*****o*****mni**. Nu **domn*****i*** decât o vară.
por***u*****nci - porunc*****i***: Respectăm cele zece **por*****u*****nci**. Ovi **porunc*****i*** să se facă liniște.

Ex. 9
afectuos, aversiune, avocat, bleumarin, aripi, cabluri, casierie, conjunctură, coperte, creăm, datini, dividend, dragile, escroc, ferăstrău, filigran, greșeală, genuflexiuni, identitate, itinerar.

Ex. 10
ant*i*c, avar*i*e, caract*e*r, deb*u*t, fenom*e*n, ianu*a*rie, mat*u*r, simb*o*l.

Ex. 11
altădată ("demult, cândva"): Voi învăța ***altădată***.
altă dată ("dată istorică"): Are ***altă dată*** înscrisă în acte.
bineînțeles ("fireşte, desigur"): ***Bineînțeles*** că primăvara vin păsările călătoare.
bine înțeles ("priceput bine"): Profesorul a fost ***bine înțeles*** de elevi.
cuminte ("cu purtări bune"): Nu putea fi ***cuminte*** nici un ceas.
cu minte ("cu judecată"): Era un elev ***cu minte*** ascuțită.
degrabă ("de timpuriu"): O să vină trenul ***degrabă***.
de grabă ("grabă = zor"): Am uitat ***de*** atâta ***grabă*** să încui maşina.
încontinuu ("tot timpul, mereu"): Plouase ***încontinuu*** peste capetele noastre.
în continuu (+ substantiv): Învățând permanent, se afla ***în continuu*** progres.
nicidecum ("deloc, în nici un caz"): Nu-l interesa ***nicidecum*** învățătura.
nici de cum (de obicei în corelație): Nu sunt mândru ***nici de cum*** te îmbraci, nici de cum te porți.
numaidecât ("imediat"): Trebuia să plece ***numaidecât***.
numai de cât ("doar atât cât"): Dacă te gândeşti ***numai de cât*** necaz a avut parte, te sperii.
totodată ("simultan"): Şoferul e rănit, dar ***totodată*** conştient.
tot o dată ("într-un singur rând, dată istorică"): l Decembrie e ***tot o dată*** istorică.

Ex. 12
po*por*, *ma*să, *pa*săre, *pre*peliță, *vie*zure, *la*poviță, câm*pie*, fe*lie*, mă*sea*, to*por*, *re*pede, *ca*meră, *şap*tesprezece, astrona*ut*, mor*ma*ne, *ma*rgine, *vi*zită.

Capitolul 13

Teste

13.1 Testul numărul 1

1-c; 2-a; 3-b; 4-a,b; 5-a; 6-b; 7-b; 8-a; 9-d; 10-c; 11-b,c; 12-c; 13-c; 14-b; 15-a; 16-a; 17-a; 18-b; 19-b; 20-b; 21-b; 22-a; 23-b; 24-a; 25-c; 26-c,d; 27-a,c; 28-d; 29-b; 30-b; 31-d; 32-a; 33-b; 34-c; 35-c; 36-c; 37-c; 38-c; 39-a; 40-d; 41-d; 42-c; 43-c; 44-d; 45-a; 46-a; 47-c; 48-b; 49-c; 50-b.

13.2 Testul numărul 2

1-c; 2-c; 3-c,d; 4-a; 5-b, 6-d; 7-c; 8-b; 9-b: 10-b; 11-a; 12-d; 13-a; 14-b; 15-a; 16-d; 17-b; 18-c; 19-b; 20-c; 21-d; 22-d; 23-a; 24-c; 25-c; 26-b; 27-b,d; 28-c; 29-c; 30-a; 31-b; 32-a; 33-c; 34-b; 35-a; 36-c; 37-c; 38-b; 39-c; 40-a; 41-b; 42-b; 43-a; 44-c; 45-b; 46-c; 47-a; 48-c; 49-c; 50-a.

13.3 Testul numărul 3

1-c; 2-d; 3-d; 4-d; 5-a; 6-d; 7-b; 8-b; 9-d; 10-b; 11- b; 12-a; 13-b; 14-d; 15-a; 16-c; 17-b; 18-a; 19-d; 20-c; 21-c; 22-b; 23-d; 24-b; 25-a; 26-d; 27-d; 28-b; 29-a; 30-b; 31-b; 32-b; 33-c; 34-a; 35-a; 36-a; 37-c; 38-b; 39-d; 40-c; 41-d; 42-c; 43-a; 44-a,c; 45-b; 46-c; 47-b; 48-b; 49-d; 50-c.

Bibliografie

1. x x x *Dicționarul explicativ al limbii române*, Editura Academiei, Bucureşti, române, Editura Academiei, Bucureşti, 1982 (DOOM).
2. x x x *Dicționarul ortografic, ortoepic şi morfologic al limbii române,* Ediția a II-a, Editura Univers Enciclopebic, 2005 (DOOM2)
3. x x x *Îndreptar ortografic, ortoepic şi de punctuație*, ediția a V-a, Editura Univers Enciclopedic, Bucureşti, 1995.
4. x x x *Limba română. Fonetică. Vocabular. Gramatică*, Editura Academiei, Bucureşti, 1956.

5. *x x x Gramatica limbii române. I Cuvântul,* Editura Academiei Române, Bucureşti, 2005.
6. *Andrei, Mihail, Ghiţă, Iulian, Culegere de exerciţii lexicale, fonetice, gramaticale şi stilistice*, Editura Didactică şi Pedagogică, Bucureşti, 1971.
7. Andrei, Mihail, Ghiţă Iulian, *Limba română. Fonetică, lexicografie, gramatică, stil şi compoziţie, exerciţii*, Editura Didactică şi Pedagogică, Bucureşti, 1983.
8. Brâncuş Grigore, *Vocabularul autohton al limbii române*, Editura Ştiinţifică şi Pedagogică, Bucureşti, 1983.
9. Bucă, Marin, Vinţeler, Onufrei, *Dicţionar de antonime al limbii române*, Editura Enciclopedică, Bucureşti, 1990.
10. Bulgăr, Gheorghe, *Dicţionar de omonime*, Editura Lucman, Bucureşti, 2003.
11. Chiriac, Marilena, *Probleme de vocabular prin explicaţii şi teste pentru gimnaziu, liceu, admitere în facultate*, Editura Recif, Bucureşti, 1996.
12. Ciompec, Georgeta, Dominte, Constantin, Forăscu, Narcisa, Guţu Romalo, Valeria, Vasiliu, Emanuel, *Limba română contemporană. Fonetica. Fonologia. Morfologia*, sub coordonarea academicianului Ion Coteanu, ediţie revizuită şi adăugită, Editura Didactică şi Pedagogică, Bucureşti, 1985.
13. Constantinescu, Silviu, *Dicţionar de cuvinte derivate*, Editura Herra, Bucureşti, 2002.
14. Coteanu, Ion, Forăscu, Narcisa, Bidu- Vrânceanu, Angela, *Limba română contemporană. Vocabularul*, ediţie revizuită şi adăugită, Editura Didactică şi Pedagogică, Bucureşti,1985.
15. Coteanu, Ion, Sala, Marius, *Etimologia şi limba română. Principii şi probleme*, Editura Academiei, Bucureşti, 1987.
16. Dascălu, Doina, *Dicţionar de pleonasme*, Editura Vox, Bucureşti, 1997.
17. Felecan, Nicolae, *Dicţionar de paronime*, Editura Vox, Bucureşti, 1995.
18. Hristea, Theodor (coord.), *Sinteze de limba română*, ediţia a III-a, revizuită şi din nou îmbogăţită, Editura Albatros, Bucureşti, 1984.
19. Hristea, Theodor, Limba română. *Teste rezolvate, teste de analizat şi un glosar de neologisme*, Editura Petrion, Bucureşti, 1998.
20. Ioniţă, Florin, Săvoiu, Adrian, *Bacalaureat 2000. Limba şi literatura română. Teste şi bareme*, Editura Fortune Press, Bucureşti, 2000.
21. Ivănuş, Dumitru, Toma, Ion, *Limba română. Subiecte date la admiterea în învăţământul superior în anii 1990, 1991, 1992, 1993*, Editura Niculescu, Bucureşti, 1993.
22. Ivănuş, Dumitru, Toma, Ion, *Limba română pentru bacalaureat, admitere în licee şi facultăţi. Subiecte 1994*, Editura Niculescu, Bucureşti, 1994.
23. Ivănuş, Dumitru, Toma, Ion, *Limba română pentru bacalaureat, admitere în licee, colegii, facultăţi. Subiecte 1996*, Editura Niculescu, Bucureşti, 1997.
24. Marcu, Florin, Maneca, Constant, *Dicţionar de neologisme*, Editura Academiei, Bucureşti, 1978.
25. Metea, Alexandru (coord.), *Compendiu de limba română. Fonetică, vocabular, gramatică, sinteze şi exerciţii rezolvate*, Editura Helicon, Timişoara, 1995.
26. Petrescu, Elvira, Ionescu, Nicoleta, *Teste de limba şi literatura română pentru bacalaureat şi admitere în facultăţi,* Editura Niculescu, Bucureşti, 2003.
27. Popa, Ion, Popa, Marilena, *Limba română. Noţiuni de fonetică şi vocabular,* Editura Niculescu, Bucureşti, 1997.
28. Popa, Ion, Popa, Marilena, *Teste grilă de limba română pentru bacalaureat şi admitere în învăţământul superior,* Editura Niculescu, Bucureşti, 2002.
29. Rudică, Elena, Trandafir, Maria, *Limba română. Culegere de exerciţii şi teste pentru examenele de admitere în facultăţi, colegii, licee,* ediţia a II-a, revăzută şi adăugită, Editura Polirom, Iaşi, 1997.
30. Seche, Luiza, Seche, Mircea, *Dicţionarul de sinonime al limbii române,* Editura Academiei, Bucureşti, 1982.
31. Şerban, Vasile, Evseev, Ivan, *Vocabularul românesc contemporan*, schiţă de sistem, Editura Facla, Timişoara, 1986.
32. Ţicleanu, Maria, Ţicleanu, Dumitru, *Gramatica limbii române în teste - grilă*, ediţia a II-a, revizuită şi adăugită, Editura Alutus, Slatina, 2003.
33. Ţicleanu, Maria, *Gramatica limbii române pentru admitere*, Editura Alutus, Slatina, 2004.
34. Zamşa, Eleonora, *Teste de limba română pentru clasele V - VIII*, Editura Coresi, Bucureşti, 1993.
35. Zamşa, Eleonora, Limba română. Recapitulări şi exerciţii, Editura Ştiinţifică, Bucureşti, 1991.

Cred că acesta este finalul.

--+++++++++V a urma materialul făcut de colegii din zona Anina.